

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА»

Факультет філології, психології та педагогіки

Кафедра германської філології та перекладу

Рекомендовано до захисту
Протокол засідання кафедри №6
Від «20» січня 2025р.
Завідувач кафедри Воробйова О.С.
(прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня «Магістр»
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНОЇ ЮРИДИЧНОЇ
ДОКУМЕНТАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Виконавець:

Студентка 6 курсу, групи 601-ГФ
Марфель Єлизавета Дмитрівна

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник роботи:

Павельєва А.К., к.ф.н., доцент кафедри
германської філології та перекладу
Національного університету «Полтавська
політехніка імені Юрія Кондратюка»

_____ (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Рецензент:

Закреницька Л.А.,
к.філол.н., доцент кафедри іноземних мов
Хмельницької гуманітарно-педагогічної
академії

Підсумкова оцінка:

за національною шкалою: _____

кількість балів: _____

Підпис керівника _____

ЗМІСТ

Реферат

ВСТУП.....5

РОЗДІЛ 1. ЮРИДИЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ: ОЗНАКИ, СТРУКТУРНІ ТА СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

1.1 Юридична документація як основний інструмент правового регулювання.....9

1.2 Юридична термінологія та її структурно-семантичні особливості... 19

Висновки до розділу 1.....36

РОЗДІЛ 2. ЮРИДИЧНИЙ ТЕКСТ У ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОМУ АСПЕКТІ

2.1 Особливості перекладу юридичного англійського юридичного тексту українською мовою.....38

2.2 Зіставний аналіз перекладу англійської та німецькомовної юридичної документації.....70

Висновки до розділу 2.....83

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....85

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....88

РЕФЕРАТ

МР: 88 с., 50 джерел.

Об'єкт дослідження - англomовна юридична документація та її переклад українською мовою.

Мета роботи - виявлення та аналіз специфічних особливостей перекладу англomовної юридичної документації та термінології українською мовою.

Методи дослідження - комплекс методів: порівняльно-історичний аналіз, компонентний аналіз, контекстуальний аналіз, метод суцільної вибірки.

У першому розділі розглянуто юридичну документацію як основний інструмент правового регулювання, проаналізовано її функції, класифікацію та специфіку у правовій системі. Особливу увагу приділено юридичній термінології: її структурним та семантичним характеристикам, точності, однозначності та формалізованості. Юридична термінологія визнана основним засобом передачі правових понять, з акцентом на її стабільність і системність у правових дискурсах.

Другий розділ присвячений практичному порівняльному аналізу юридичної термінології англійської та української мов, а також німецько-англійському перекладу, особливостям перекладу юридичних термінів з англійської на українську мову. Досліджено типові труднощі перекладу, такі як: багатозначність термінів; специфічна юридична лексика; використання синонімічних рядів для підвищення точності правових формулювань; часте застосування пасивних конструкцій.

У результаті проведено аналіз частоти використання різних видів термінів, латинських запозичень, архаїзмів та інших специфічних елементів юридичної мови. Розглянуто методи передачі таких особливостей в українському перекладі (транслітерація, еквівалентний переклад, описовий переклад).

ЮРИДИЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ, ТЕРМІН, ЮРИДИЧНА
ТЕРМІНОЛОГІЯ, ЮРИДИЧНИЙ ТЕКСТ, БАГАТОЗНАЧНІСТЬ,
ТОЧНІСТЬ, ДОКУМЕНТ, ТРАНСФОРМАЦІЯ.

ВСТУП

Однією з найхарактерніших рис розвитку сучасної юридичної сфери є її інтернаціоналізація, що супроводжується активним обміном юридичними документами між країнами. Цей процес зумовлює необхідність якісного та точного перекладу юридичних текстів, зокрема з англійської мови, яка є домінуючою мовою міжнародного спілкування.

Юридичні тексти відзначаються високим ступенем формалізації, специфічною термінологією та складними синтаксичними конструкціями. Переклад таких текстів потребує не лише глибоких знань юридичної термінології та граматики обох мов, а й розуміння відмінностей між правовими системами, культурними особливостями та контекстуальними нюансами.

Незважаючи на значну кількість досліджень, присвячених перекладу юридичних текстів, в сучасній лінгвістиці все ще залишається багато невирішених питань, пов'язаних зі специфікою перекладу юридичної термінології, особливо в контексті англо-українського перекладу. Це зумовлено динамічним розвитком права, постійним оновленням юридичної термінології та відсутністю єдиних стандартів перекладу.

Актуальність дослідження особливостей перекладу англійської юридичної документації українською мовою обумовлена зростаючою потребою в кваліфікованих перекладачах, здатних забезпечити точне та адекватне передавання юридичної інформації. Крім того, дослідження цієї теми сприятиме розвитку теорії та практики перекладу, а також удосконаленню підготовки фахівців у галузі юридичного перекладу.

Об'єктом дослідження є англійські юридичні документи та їх українські переклади.

Предметом дослідження є структурно-семантичні особливості юридичної термінології та особливості її перекладу з англійської мови на українську.

Метою дослідження є виявлення та аналіз специфічних особливостей перекладу англомовної юридичної документації та термінології українською мовою.

Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення таких **завдань**:

- проаналізувати поняття «юридична документація» та її особливості.
- дослідити структуру та функції юридичної термінології.
- порівняти англійську та українську юридичну термінологію, виявити спільні та відмінні риси.
- проаналізувати різні типи юридичних текстів та особливості їх перекладу.
- визначити основні труднощі, які виникають при перекладі юридичних текстів.
- розробити рекомендації щодо підвищення якості перекладу юридичної документації.

Теоретичним матеріалом, що використовувався в процесі аналізу особливостей перекладу юридичних текстів стали роботи таких науковців як М. Любченко, Ю. Палеха, О. Попова, А. Солодка, О. Чепурна, Г.М. Швецова-Водка, В. Яблочнікова, Т. Сніца, І. Шумило, Л. Петришин, Н. Зінукова, Г. Дуднік, Д. Оришич, С. Дорда, К. Гусейнова, В. Бесчастний, Н. Артикуца, О. Степанова, П. Сандріні, Л. Овсієнко, Д. Мелінкоф та інші.

Методами дослідження є: порівняльно-історичний аналіз, компонентний аналіз, контекстуальний аналіз та метод суцільної вибірки.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у систематизації та узагальненні досвіду перекладу юридичних текстів, виявленні специфічних особливостей цього виду перекладу та розробці практичних рекомендацій для перекладачів.

Теоретичне значення роботи полягає у внеску у розвиток теорії перекладу, зокрема теорії юридичного перекладу. Дослідження сестиматизує

особливості юридичної термінології та аналізує специфіку перекладу юридичної документації. Це дозволяє не лише глибше розуміти функціонування юридичної мови, але й вдосконалює методи перекладу, роблячи їх більш точними та відповідними до контексту різних правових систем. Поглиблює розуміння специфіки перекладу юридичних документів, враховуючи культурні, правові та лінгвістичні відмінності. Отримані результати сприяють удосконаленню підготовки перекладачів для роботи з юридичними текстами, що є важливим у контексті глобалізації та інтернаціоналізації правових відносин.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання отриманих результатів для підвищення якості перекладу юридичних документів, а також для розробки навчальних програм для підготовки фахівців у галузі юридичного перекладу.

Апробація результатів дослідження була здійснена шляхом участі у V Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми іноземної філології та перекладознавства» (7-8 листопада 2024 року, Полтава). Тема доповіді: «Особливості перекладу англomовної юридичної документації».

Структура дипломної роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів і двох висновків до кожного розділу, загальних висновків та списку використаних джерел.

У вступі визначено загальнотеоретичну мету, предмет аналізу в роботі та її завдання, виділено об'єкт і методи дослідження, обґрунтовано актуальність теми роботи, надано матеріал дослідження, короткий огляд наукової новизни та практичного призначення даного дослідження.

Перший розділ нашого дослідження присвячений теоретико-методологічним засадам аналізу юридичної термінології та особливостей її перекладу. У першому розділі ми розглянемо поняття та особливості юридичної документації, а також проаналізуємо специфіку юридичної термінології, її функції та структуру.

Другий розділ буде присвячений практичному порівняльному аналізу юридичної термінології англійської та української мов, а також особливостям перекладу юридичних термінів з англійської на українську мову.

Загальний обсяг роботи - 89 сторінок, бібліографія містить 50 джерел використаної літератури.

РОЗДІЛ 1. ЮРИДИЧНА ДОКУМЕНТАЦІЯ: ОЗНАКИ, СТРУКТУРНІ ТА СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ

Юридична документація відіграє ключову роль у правовій системі будь-якої держави, адже саме вона слугує основним засобом фіксації правових норм, правовідносин та процедур їх реалізації. Також вона закріплює юридичні факти, права та обов'язки сторін, а також процедури їх виконання. Тож ефективність правового врегулювання залежить від того, наскільки повно та точно здійснен переклад юридичного документу. У цьому контексті важливе не лише чітке розуміння теоретичної частини роботи, а вміння аналізувати її специфічні характеристики.

Цей розділ присвячено дослідженню поняття юридичної документації, її суттєвих ознак та особливостей при перекладі з англійської українською. Аспект перекладу юридичного тексту досить важливий, адже від його якості залежить правильність трактовки законодавства чи правового акту, через те що у такому перекладі не допустимі подвійні значення або неточності.

1.1 Юридична документація як основний інструмент правового регулювання

В Законі України «Про інформацію» поняття документ взначається як «матеріальний носій, що містить інформацію, основними функціями якого є її збереження та передавання у часі та просторі»[26].

Документи почали з'являтися одночасно з появою писемності, спочатку слугуючи засобом фіксації майнових відносин. З часом і розвитком писемності, документи стали важливою і невід'ємною частиною обміну інформації та комунікації між суб'єктами з різних правових, економічних, політичних та соціальних сфер. Документи відіграють важливу роль у збереженні історичної пам'яті людства, адже через них здійснюється не лише фіксація фактів, а й передача культурних, правових та соціальних цінностей. Тому правові документи є невід'ємною частиною як історичного, так і

сучасного суспільного життя, забезпечуючи збереження й передавання знань та правових норм від покоління до покоління[31].

На теперішній час існує безліч видів документів і для перекладача важливо вміти розрізняти та правильно класифікувати їх. С. Гонгало у своїй статті навів такі критерії класифікування[5]:

За найменуванням - це можуть бути заяви, службові записки, листи, інструкції та інші. Кожен вид документа має свою специфіку й призначення, що регламентує його використання в тій чи іншій ситуації.

За походженням – службові (офіційні) та особисті документи. Службові документи зазвичай створюються підприємствами, організаціями або службовими особами, які є представниками. Особисті документи створюються фізичними особами та не мають цілком офіційного статусу.

За місцем виникнення виділяються зовнішні та внутрішні. Зовнішні документи – це результат комунікації між установами, а внутрішні набувають сили лише у організації де вони були укладені.

За призначенням документи можуть бути організаційними, довідково-інформаційним, розпорядчими, обліково-фінансовими та інші. Кожен тип документа має своє функціональне призначення, яке визначає його форму, зміст та процедуру оформлення[21].

За напрямком документи поділяються на вхідні та вихідні. Вхідні це ті, які надходять від зовнішніх установ, а вихідні – це документи, що адресуються іншим організаціям.

За формою документи бувають стандартними (типовими) або індивідуальними. Стандартні документи мають заздалегіть визначену уніфіковану форму та заповнюється за однією стратегією. Індивідуальні створюють для конкретних ситуацій та можуть писатися від руки.

За строками виконання можуть бути звичайними безстроковими, термінові та дуже термінові. Звичайні документи розглядаються у порядку черги та не мають строків виконання. Термінові мають визначений термін

для виконання. Дуже термінові потребують негайного розгляду або виконання.

За ступенем гласності документи є для службового користування та секретні. Документи службового користування доступні лише організації в якій вони уклалися. Секретні документи мають інформацію розголошення якої, може негативно вплинути на імідж або інтереси установи. У таких документах вказан гриф таємності(таємно, цілком таємно або особливої важливості) та розголошення інформації з такого документу передбачає кримінальну відповідальність[5].

Класифікація документів за вказаними ознаками має суттєве значення для правової системи, оскільки сприяє впорядкуванню документообігу.

Документи поділяються на різні види залежно від їхньої функції, призначення, походження та юридичної сили. Галина Швецова-Водка серед основних видів документів виділяла офіційні та неофіційні документи, нормативно-правові акти, договори, угоди тощо. Кожен з них має свої особливості, що визначають їхнє місце у правовій та діловій сфері[30].

Офіційні документи. Це документи, які видаються організаціями, установами або офіційними особами в межах їхніх повноважень. Офіційні документи мають юридичну силу, оскільки вони оформлюються згідно із законодавчими або внутрішніми нормативними вимогами. Прикладами таких документів є постанови, протоколи, інструкції, службові записки тощо. Офіційні документи є важливими інструментами ділового та правового спілкування, а також забезпечують прозорість та відповідальність у діяльності державних та приватних установ.

Неофіційні документи. Це документи, що створюються окремими особами чи групами осіб поза межами їхньої офіційної діяльності та не мають юридичної сили. Вони можуть містити особисту інформацію, ділове листування чи інші форми спілкування, але не зобов'язують до офіційних дій. Прикладами неофіційних документів можуть бути приватні листи, записки, особисті повідомлення тощо.

Нормативно-правові акти. Це офіційні документи, які регулюють певні правовідносини в суспільстві та мають обов'язковий характер. Вони видаються державними органами влади або уповноваженими установами й діють на всій території держави або в окремій галузі. Нормативно-правові акти, такі як закони, укази, постанови, розпорядження та інші, забезпечують дотримання правових норм і є основою правопорядку. Вони створюються з урахуванням норм національного законодавства та міжнародних зобов'язань країни[11].

Договори. Це документи, що укладаються між двома або більше сторонами з метою регулювання правових відносин. Договір є угодою, яка визначає права та обов'язки сторін, і може мати різні форми залежно від характеру правовідносин, що регулюються (купівля-продаж, оренда, надання послуг тощо). Договір може бути як письмовим, так і усним, але в багатьох випадках для забезпечення його юридичної сили потрібна письмова форма. Ключовою особливістю договору є взаємна згода сторін на виконання його умов.

Угоди. Угода, як і договір, є формою домовленості між двома або більше сторонами, але має більш загальний характер. Угоди можуть стосуватися як правових, так і економічних, соціальних, політичних чи інших питань. Наприклад, міждержавні угоди можуть регулювати питання співпраці між країнами, а угоди між компаніями можуть стосуватися спільної діяльності або партнерства. Важливою ознакою угод є те, що вони можуть бути регламентовані як на рівні внутрішнього законодавства, так і міжнародного права[9].

Акти. Акт — це документ, який фіксує певну подію або факт, що мають юридичне значення. Вони можуть бути результатом діяльності державних органів (акти перевірок, розпоряджень) або створюватися в рамках приватноправових відносин (акти прийому-передачі, акти виконаних робіт). Важливою рисою актів є їхній офіційний характер та визнання

юридичними органами, що робить їх підставою для подальших правових дій. [30].

Для перекладача розуміння цих типів документів є надзвичайно важливим, оскільки кожен з них вимагає точного передавання змісту та дотримання юридичних норм при перекладі. Перекладач має враховувати не лише лінгвістичні аспекти, але й юридичні та культурні нюанси, що впливають на правильність тлумачення документа. Невірний переклад офіційних або правових документів може призвести до юридичних наслідків або непорозумінь між сторонами, тоді як точність і відповідність оригіналу гарантують ефективність правової комунікації між різними правовими системами та культурами.

Документ виконує низку важливих функцій, які визначають його значущість у правовій, діловій та інформаційній сферах. Кожна з цих функцій відіграє ключову роль у забезпеченні ефективної комунікації між учасниками правовідносин, а також у регулюванні їхніх дій та зобов'язань[5].

Згідно з класифікацією Ю.І. Палехи, функції документів можна умовно поділити на три групи: головні, загальні та спеціальні[22].

До головної функції документу відноситься закріплення, зберігання та передачі інформації у просторі та часі[26].

Серед загальних функцій документа можна виділити такі:

1. Інформаційна функція. Документи є основними носіями інформації, що стосується різних аспектів діяльності організацій, підприємств або фізичних осіб. Вони містять конкретні дані, які можуть бути використані для прийняття рішень, оцінки ситуації або планування подальших дій. Інформаційна функція документа сприяє обміну інформацією між сторонами, передаючи необхідні відомості в чіткій та офіційній формі. Для перекладачів особливо важливо передати зміст інформації максимально точно, адже це безпосередньо впливає на розуміння та інтерпретацію документа учасниками правовідносин.

Документ, як матеріальний носій інформації, є фундаментальним інструментом людської комунікації та пізнання. Його інформаційна функція полягає у фіксації, зберіганні та передачі знань, даних та відомостей. Саме через документи відбувається обмін інформацією між індивідами, соціальними групами та інституціями, забезпечуючи безперервність соціальних процесів[22].

Інформація, як невід'ємна складова людського буття, виникає в процесі пізнання оточуючої дійсності та взаємодії з нею. Вона фіксується в документах, набуваючи матеріальної форми та стаючи доступною для подальшого використання. Документ, у свою чергу, є системою знаків (літер, цифр, символів), організованих за певними правилами. Ці знаки, об'єднуючись у слова, речення та більш складні структури, утворюють цілісне повідомлення, яке несе певний зміст[22].

Комунікативна функція документа полягає в передачі інформації в просторі та часі. Документи дозволяють долати географічні та тимчасові бар'єри, забезпечуючи передачу знань між поколіннями та культурами. Завдяки документам ми можемо пізнавати історію, вивчати досягнення науки і культури, а також спілкуватися з людьми, які знаходяться на великій відстані.

Таким чином, інформаційна функція документа є багатограним явищем, яке тісно пов'язане з процесами пізнання, комунікації та соціальної взаємодії. Вивчення теоретичних основ інформаційної функції документа має важливе значення для розуміння сутності документа як культурного феномена та його ролі в сучасному інформаційному суспільстві.

Документ як носій інформації відіграє визначальну роль у функціонуванні суспільства. Його інформаційна функція проявляється в різних сферах людської діяльності та має специфічні особливості[24].

У правовій сфері документи слугують інструментом правового регулювання суспільних відносин. Юридичні акти (закони, кодекси, постанови) фіксують права та обов'язки суб'єктів права, встановлюють

правила поведінки в суспільстві та механізми їх забезпечення. Договори ж регламентують взаємовідносини між конкретними суб'єктами права, фіксуючи умови угоди та порядок її виконання[25].

У сфері бізнесу документи є невід'ємною частиною господарської діяльності. Бухгалтерські звіти, контракти, інструкції, бізнес-плани – все це різноманітні види документів, які використовуються для управління підприємством, обліку фінансових операцій, комунікації з партнерами та інвесторами.

Наука також не може існувати без документів. Наукові статті, монографії, дисертації є результатом наукових досліджень і містять нові знання, відкриття та ідеї. Вони слугують для обміну інформацією між науковцями, передачі знань наступним поколінням та розвитку наукової думки[13].

Таким чином, інформаційна функція документа є універсальною і проявляється в усіх сферах людської діяльності. Завдяки документам відбувається накопичення, збереження та передача інформації, що є необхідною умовою розвитку суспільства.

2. Регулятивна функція. Документи виконують роль інструмента впорядкування процесів та дій у правовій і діловій сферах. Вони визначають порядок виконання робіт, укладання угод, взаємодії між організаціями, забезпечуючи регламентацію діяльності відповідно до встановлених норм. Регулятивна функція допомагає сторонам чітко розуміти правила і вимоги, якими регулюється їхня взаємодія, що зменшує ризик конфліктів та непорозумінь. При перекладі таких документів важливо точно інтерпретувати регулятивні положення для забезпечення правової однозначності.
3. Комунікативна функція. Документи є засобами формальної комунікації між сторонами, сприяючи обміну інформацією, прийняттю рішень та координації дій. Вони можуть

використовуватися для внутрішньої комунікації в організації або для взаємодії з іншими установами чи партнерами. Комунікативна функція документа забезпечує офіційну взаємодію, а тому перекладач повинен не лише точно передати зміст, а й зберегти тон та форму, відповідні до офіційного стилю [13].

4. Культурна функція. Документ слугує важливим засобом збереження та передачі культурних традицій, засвоєння системи цінностей, естетичних стандартів і ритуалів, прийнятих у суспільстві. Через документи майбутні покоління отримують доступ до знань про соціальні, моральні та естетичні орієнтири, що сприяє підтримці культурної тяглості. Окрім цього, документ грає ключову роль у формуванні національної ідентичності, зберігаючи свідчення про значущі події та явища, які є невід'ємною складовою колективної пам'яті.

Специфічні функції документа не є загальними для всіх типів документів, а стосуються лише окремих їхніх видів. За Ю.І. Палехаю до спеціальних функцій документа належать:

1. Правова функція. Документи часто виступають юридичними актами, які мають силу закону або нормативного акту. Вони регулюють правовідносини між сторонами, встановлюючи їхні права та обов'язки. Завдяки правовій функції документи забезпечують юридичну відповідальність сторін за виконання або невиконання зобов'язань, зафіксованих у тексті. Для перекладача правова функція вимагає точного відтворення правових термінів та концепцій, адже будь-яка неточність у перекладі може спричинити серйозні юридичні наслідки.
2. Управлінська функція – документ слугує засобом управління процесами в організаціях чи установах.

3. Функція історичного джерела – документ виконує роль джерела історичних даних, що містять відомості про етапи розвитку суспільства.
4. Політична функція – документи забезпечують регулювання державного устрою, визначають цілі та завдання уряду, а також закріплюють основні політичні інститути.
5. Доказова функція - документи часто використовуються як засоби підтвердження фактів, подій або юридичних дій. Зокрема, договори, акти чи угоди є офіційними підтвердженнями досягнутих домовленостей або виконаних зобов'язань. Підтверджувальна функція є важливою для юридичної захищеності сторін, оскільки документ може виступати доказом у випадку виникнення спірних ситуацій. У контексті перекладу особлива увага має бути приділена точності передачі фактів і деталей, щоб зберегти юридичну силу документа.
6. Статистична функція – документ відображає кількісні показники, виступаючи засобом реєстрації та групування інформації у формалізованому цифровому вигляді[22].

Г.М. Швецова-Водка виділяє такі загальні функції документів, як пізнавальна, свідчення, меморіальна, культурна та управлінська, що притаманні всім типам документів без винятку[30].

Отже, функції документа відіграють визначальну роль у процесах правової та ділової комунікації, забезпечуючи структурованість, зрозумілість і відповідальність у взаємодії між сторонами правовідносин. Для перекладачів розуміння цих функцій є необхідним, оскільки від точності та повноти перекладу залежить, наскільки ефективно документ виконуватиме свою роль у контексті міжнародної комунікації та правової діяльності.

Ці функції демонструють різнопланову роль документів у правовій, управлінській, історичній та політичній сферах, що вимагає від перекладача розуміння не лише змісту, але й контексту кожної функції. Наприклад,

юридичні документи можуть потребувати надзвичайної точності при перекладі доказів, оскільки це впливає на судові рішення, а в управлінських документах важливо зберегти чітку структуру та термінологію, що дозволяє ефективно керувати процесами.

Юридичний документ є офіційним текстом, який відіграє ключову роль у правовій системі та регулюванні правовідносин. Він характеризується низкою ознак, що відрізняють його від інших видів документів. Основні ознаки юридичного документа включають специфічну правову термінологію, чітку структуру, дотримання юридичних норм та формальних вимог. Такі документи можуть мати доказову силу та слугувати інструментом для закріплення правових фактів і дій[4]. Усі ці ознаки забезпечують правовий статус документа та його функціональну значимість у юридичному дискурсі. Аналіз ознак юридичного документа є важливим для розуміння його суті та правильного застосування в правовій практиці.

Ознаки юридичного документа характеризуються такими особливостями:

1. вони створюються на основі встановлених норм і правил, зокрема з урахуванням принципів юридичної техніки;
2. їхнє складання ґрунтується на законодавчих актах, а також на волевиявленні громадян, підприємств, установ і організацій;
3. містять інформацію, що має юридичну значущість;
4. мають юридичну силу;
5. формуються в процесі здійснення юридичної діяльності;
6. укладаються органами або посадовими особами, які мають відповідні повноваження, а також фізичними особами в межах їхньої правоздатності [24].

Ці характеристики підкреслюють правову важливість юридичних документів, які є засобом закріплення юридичних фактів і правовідносин. Вони мають суворо відповідати встановленим формальним вимогам і створюватися згідно з чинним законодавством. Для перекладача це означає

необхідність точної передачі змісту та структури документа, оскільки навіть найменші неточності можуть суттєво вплинути на його юридичну силу та правові наслідки.

1.2 Юридична термінологія та її структурно-семантичні особливості

Юридична термінологія відіграє ключову роль у правовій сфері, оскільки забезпечує точність і однозначність вираження правових понять, норм та інститутів. Особливості юридичної мови обумовлені її формальністю, логічною структурованістю та прагненням до уникнення будь-яких можливих інтерпретаційних розбіжностей. Юридичні терміни формують фундамент законодавчих актів, договорів, судових рішень та інших документів, що мають юридичну силу, тому їхнє правильне використання є критично важливим для забезпечення точності правової комунікації. Унікальність юридичної термінології полягає в її багатошаровості, зокрема через вживання запозичених термінів, спеціальних правових концепцій та відмінностей між юридичною лексикою різних правових систем. Розуміння цих особливостей є надзвичайно важливим для перекладачів, адже навіть найменша неточність у перекладі може призвести до суттєвих правових наслідків або конфліктів між сторонами.

Згідно тлумачного словника української мови, «термін - слово або словосполучення, що означає чітко окреслене спеціальне поняття якої-небудь галузі науки, техніки, мистецтва, суспільного життя тощо»[28].

У своїй монографії Маріанна Любченко сформулювала таке визначення юридичного терміну: «це слово або словосполучення, яке виступає узагальненим найменуванням певного правового поняття або поняття, яке не є правовим, але в результаті функціонування у сфері юриспруденції набуває специфічних значенневих відтінків, вводиться в обіг представниками юридичної науки або законодавцем, характеризується емоційною нейтральністю та відносною стійкістю»[18].

Далі слід розглянути специфіку юридичної термінології в контексті інших видів лексики.

Юридична термінологія, як складова спеціалізованої мови права, відрізняється низкою особливостей, що обумовлені її функціональним призначенням у правовій системі. На відміну від загальнонаукової та побутової лексики, юридичні терміни характеризуються вищою ступінню точності, однозначності та формалізації[25].

Точність і однозначність юридичних термінів є необхідною умовою для забезпечення чіткого та однозначного тлумачення правових норм. Кожен юридичний термін має чітко визначене значення, яке закріплене в законодавчих актах, судовій практиці та наукових працях. Така точність дозволяє уникнути двозначності та забезпечити стабільність правозастосування.

Спеціалізованість юридичної термінології полягає в тому, що вона використовується виключно в юридичній сфері для позначення специфічних правових понять і інститутів. Ця особливість обумовлена необхідністю точного відображення складних правових відносин та процесів. Юридичні терміни часто не мають аналогів в інших галузях знань, що підкреслює їхню специфіку[6].

Г.С. Дуднік зазначає, що стабільність юридичних термінів є важливою характеристикою, яка забезпечує збереження юридичної системи та її розвиток. Зміна значень юридичних термінів може призвести до невизначеності та суперечностей у правовому регулюванні, тому до їхньої зміни слід ставитися вкрай обережно[8].

Формалізованість юридичної термінології проявляється у чітко визначених правилах утворення та використання юридичних термінів. Це забезпечує їхню однорідність та полегшує розуміння юридичних текстів. Формалізація юридичної мови також сприяє уніфікації правового дискурсу та підвищенню його доступності для широкого кола користувачів.

Додаткові аспекти юридичної термінології:

1. Історичний розвиток. Юридична термінологія формувалася протягом тривалого історичного періоду під впливом різних факторів, таких як розвиток правової системи, зміна суспільних відносин та запозичення термінів з інших мов.
2. Міжмовні зв'язки. Юридична термінологія багатьох країн має спільні корені та запозичення, що свідчить про взаємозв'язок національних правових систем.
3. Динаміка. Незважаючи на свою стабільність, юридична термінологія постійно розвивається і збагачується новими термінами для позначення нових правових явищ[8].

Таким чином, юридична термінологія є складним і багатограним явищем, що відіграє важливу роль у функціонуванні правової системи. Її особливості обумовлені специфічними завданнями, які стоять перед правом. Глибоке розуміння юридичної термінології є необхідною умовою для ефективного перекладу юридичних документів.

За лексикологічними дослідженнями М. Любченко було виокремлено чотири основні функції терміну: номінативну, сигніфікативну, комунікативну та прагматичну. Однак, більш детальний аналіз лексичних одиниць дозволяє розкрити більш широкий спектр їх функцій та взаємодій[18].

Як і будь-яке слово, термін має номінативну функцію. Але на відміну від загальноживаного слова, яке дає назву предметам, явищам або речам людського побуту – термін номінує поняття для вузькоспеціальних сфер. Він забезпечує точне та однозначне найменування абстрактних та конкретних понять, явищ, процесів та властивостей, які є предметом дослідження в конкретній галузі знань. Така точність є необхідною умовою для ефективної комунікації між фахівцями, оскільки усуває можливість неоднозначного тлумачення та забезпечує чітке розуміння переданої інформації. Крім того, термін сприяє формуванню єдиного термінологічного поля в межах наукової дисципліни, що полегшує обмін знаннями та розвиток наукової думки[18].

Сигніфікативна функція слова полягає не лише в номінації, тобто присвоєнні назви предметам чи явищам, а й у відображенні їхніх суттєвих ознак та відносин. Це означає, що слово виступає як носій інформації, яка узагальнює певні властивості та характеристики, притаманні цілому класу предметів або явищ [43].

Процес узагальнення, що лежить в основі сигніфікативної функції слова, передбачає відволікання від індивідуальних, несуттєвих ознак і фіксацію лише тих, що є спільними для всіх елементів даного класу. Наприклад, слово «дерево» узагальнює велику кількість різних рослин (сосна, дуб, яблуня тощо), виділяючи при цьому їхні загальні біологічні ознаки: наявність стовбура, гілок, листя тощо.

Таким чином, сигніфікативна функція тісно пов'язана з процесом абстрагування, тобто з формуванням понять. Поняття є результатом розумової діяльності людини, спрямованої на відображення суттєвих ознак і відносин предметів і явищ дійсності.

Комунікативна функція юридичних термінів є невід'ємною складовою їхньої сутності. Вона полягає в здатності термінів передавати чітку та однозначну інформацію, забезпечуючи ефективну комунікацію між суб'єктами правовідносин, а також між юристами та іншими учасниками правового процесу. Овсієнко Л.М. також зазначила, що комунікативна функція документа, яка передбачає двосторонній обмін інформацією, може бути розглянута як інформативна функція з обов'язковою умовою зворотного зв'язку. В контексті пізнавальної діяльності доцільно говорити про когнітивно-інформаційну функцію документа[43].

Для того щоб юридичний термін успішно виконував свою комунікативну функцію, він повинен відповідати кільком важливим критеріям. Перш за все, термін має бути точним, тобто його значення повинно бути чітко визначеним і однозначним. Відсутність точності може призвести до неоднозначного тлумачення правових норм і, як наслідок, до правових колізій. Точність є особливо важливою для юридичних термінів,

оскільки від їхнього правильного розуміння залежать права та обов'язки учасників правових відносин.

Крім точності, юридичні терміни повинні бути стабільними, тобто їхнє значення не повинно змінюватися з часом без відповідних змін у законодавстві. Стабільність термінів забезпечує правову визначеність і дозволяє порівнювати різні правові акти та судові рішення[42].

Важливу роль у забезпеченні комунікативної функції юридичних термінів відіграє також їхня системність. Юридичні терміни утворюють складні системи, в яких кожен термін пов'язаний з іншими термінами за змістом. Системність термінів дозволяє будувати логічні міркування і забезпечує цілісність правової системи.

Таким чином, спираючись на дослідження М. Любченко, комунікативна функція юридичних термінів тісно пов'язана з їхньою точністю, стабільністю та системністю. Забезпечення цих вимог є необхідною умовою ефективного функціонування правової системи[18].

Прагматична функція мови охоплює широкий спектр явищ, пов'язаних з впливом мовних одиниць на свідомість та поведінку учасників комунікації. Слово не лише передає інформацію, але й виконує перформативні дії, викликаючи певні емоції, формуючи ставлення до об'єктів та явищ дійсності, а також спонукаючи до певних дій. Ця багатогранна функція мови тісно пов'язана з контекстом спілкування, індивідуальними особливостями мовців та їхніми намірами.

Прагматика виходить за межі семантики, яка вивчає значення слів, і фокусується на тому, як мова використовується в конкретних ситуаціях. Вона аналізує не лише лінгвістичні особливості мовлення, а й соціальні, культурні та психологічні фактори, що впливають на процес комунікації[43].

Одним з ключових понять прагматики є поняття мовленнєвого акту. Мовленнєвий акт – це будь-яке висловлювання, яке виконує певну функцію в комунікації. Виділяють різні типи мовленнєвих актів: констатативні (повідомлення про факти), директиви (прохання, накази), експресивні

(вираження емоцій), комісиви (обіцянки, присяги) та декларативи (констатації факту, що змінює реальність)[49].

Прагматична функція мови відіграє особливо важливу роль у таких сферах, як політика, реклама, право, педагогіка. У цих сферах мова використовується для маніпуляції свідомістю, переконання, впливу на поведінку. Тому розуміння прагматичних механізмів є важливим для критичного аналізу інформації та ефективної комунікації.

Дослідження прагматичної функції мови відкриває нові перспективи для вивчення людської комунікації та дозволяє глибше зрозуміти, як мова формує нашу реальність[18].

Окрім загальномовних функцій, таких як номінативна та комунікативна, науковці-термінологи виділяють низку специфічних рис, притаманних саме термінам. Однією з найважливіших таких рис є дефінітивна функція. Вона полягає в тому, що термін не просто називає явище або предмет, а й визначає його, тобто формулює його суттєві ознаки та відрізняє від інших явищ. Саме завдяки дефінітивній функції термін стає інструментом точного і однозначного наукового мислення.

Дефінітивна функція тісно пов'язана з поняттєвим апаратом науки. Кожен термін відповідає певному поняттю, яке відображає об'єктивну реальність. Таким чином, термін є мовним вираженням поняття, а дефініція - це логічна операція, за допомогою якої розкривається зміст цього поняття. Дефініція фіксує істотні ознаки, які відрізняють дане поняття від інших.

Важливо зазначити, що дефініція терміна повинна відповідати певним вимогам: вона має бути точною, однозначною, повною та не суперечливою. Крім того, дефініція має бути адаптованою до рівня знань адресата[20].

Дефінітивна функція терміна відіграє ключову роль у побудові наукових теорій. Завдяки чітким і однозначним визначенням термінів, науковці можуть формулювати точні гіпотези, проводити експерименти та будувати логічні міркування.

Таким чином, дефінітивна функція є невід'ємною складовою термінологічної системи і забезпечує точність, ясність та однозначність наукової комунікації.

Слово, як фундаментальна одиниця мови, виконує широкий спектр функцій, що виходять за межі простого називання предметів і явищ. Серед них особливе місце посідають гносеологічна, культурна та естетична функції.

Гносеологічна функція слова полягає у його здатності служити інструментом пізнання навколишнього світу. Слово дозволяє нам систематизувати отриману інформацію, формувати абстрактні поняття та будувати логічні висновки. Завдяки слову ми можемо класифікувати різноманітні явища, виявляти причинно-наслідкові зв'язки та будувати наукові теорії. Таким чином, мова є невід'ємною складовою пізнавальної діяльності людини[18].

Культурна функція слова проявляється у відображенні та передачі культурних кодів, цінностей, традицій та історії народу. Мова є носієм культурної пам'яті, що зберігає досвід попередніх поколінь. Через мову передаються культурні норми, звичаї та ідеали. Крім того, мова відіграє важливу роль у формуванні національної самосвідомості та культурної ідентичності.

Естетична функція слова пов'язана з його здатністю викликати емоції, естетичні переживання та сприяти розвитку творчих здібностей людини. Мова мистецтва, поезії, прози демонструє широкі можливості слова для створення образів, метафор та символів, які здатні викликати у читача або слухача глибокі емоційні відгуки[9].

Важливо зазначити, що зазначені функції слова тісно взаємопов'язані. Наприклад, гносеологічна функція нерозривно пов'язана з культурною, оскільки наукові поняття формуються в межах певної культурної традиції. Естетична функція, у свою чергу, може служити засобом пізнання та передачі культурних цінностей.

Таким чином, слово є не просто засобом спілкування, а багатофункціональним інструментом, який відіграє ключову роль у пізнанні світу, збереженні та передачі культури, а також у розвитку творчих здібностей людини.

Артикуца Н.В. у статті «Законодавчі терміни та їх визначення» виділила такі ознаки термінів та зауважила, що їх можна визначати як вимоги: «пряма співвіднесеність із позначуваним поняттям спеціальної сфери; відносна незалежність від контексту; наявність дефініції; прагнення до однозначності; системність (певне місце в терміносистемі, ієрархічні відносини між термінами на основі логіко-поняттєвих зв'язків); функційна усталеність; конвенційність; відповідність термінологічним стандартам; раціональна стислість; кодифікованість; умотивованість; словотворча (дериваційна) спроможність (здатність); граматична правильність; стилістична нейтральність, відсутність експресивності, коректність»[3].

Однією з ключових характеристик термінів є їхня системність. Кожен термін є органічною частиною певної термінологічної системи, яка характеризується внутрішньою логікою та ієрархією. Ця системність забезпечує взаємозв'язок між термінами та дозволяє будувати складні наукові теорії.

Важливою ознакою термінів є їхня дефінітивність. Кожен термін має чітке і однозначне визначення, яке відображає його суттєві ознаки та відрізняє його від інших понять. Така дефініція є основою для розуміння та застосування терміна в науковій діяльності[20].

Точність і однозначність є невід'ємними атрибутами наукової термінології. Термін повинен точно передавати зміст поняття, яке він позначає, уникаючи будь-яких двозначностей та суб'єктивних інтерпретацій. Ця вимога особливо важлива для забезпечення точності наукових досліджень і уникнення помилок у їх інтерпретації[25].

Нейтральність терміна полягає у відсутності емоційного забарвлення та стилістичних відтінків. Термін має передавати інформацію об'єктивно, без зайвих оціночних суджень. Це сприяє об'єктивності наукового дослідження.

Відсутність синонімів в ідеалі є бажаною характеристикою терміна. Наявність кількох синонімів для одного поняття може призвести до плутанини і ускладнити розуміння наукового тексту. Однак, у деяких випадках використання синонімів може бути виправданим для уникнення монотонності мови[8].

Тісний зв'язок з науковими поняттями є ще однією важливою ознакою термінів. Термін відображає результати наукового пізнання і є інструментом для формулювання наукових теорій.

Стабільність термінів є важливою умовою для розвитку науки. Зміна значень термінів може призвести до непорозумінь і ускладнити порівняння результатів різних досліджень. Однак, у процесі розвитку науки можуть з'являтися нові терміни або змінюватися значення старих[6].

Додаткові характеристики термінів включають міжнародний характер, складну структуру та специфічну лексику. Міжнародні терміни сприяють обміну науковою інформацією між різними країнами. Складна структура термінів часто пов'язана з їхньою спеціалізацією і може включати префікси, суфікси та корені грецького або латинського походження. Специфічна лексика термінів формується під впливом особливостей кожної галузі знань.

Таким чином, терміни є невід'ємною частиною наукової мови і відіграють важливу роль у процесі пізнання світу. Їхні характерні ознаки забезпечують точність, однозначність і ефективність наукової комунікації.

Юридична термінологія, як фундаментальний інструмент правової комунікації, характеризується своєрідною двоїстістю: з одного боку, вона демонструє відносну стабільність, зумовлену консервативним характером правової системи; з іншого – постійно розвивається, адаптуючись до змін у суспільстві та правових відносинах.

Стабільність юридичної термінології обумовлена необхідністю забезпечення правової визначеності та передбачуваності. Юридичні тексти повинні бути зрозумілими для всіх учасників правових відносин, тому зміни в термінології відбуваються повільно і обережно. Класичні юридичні поняття, такі як «law», «agreement», «crime», зберігають своє значення протягом тривалого часу, забезпечуючи спадкоємність правової системи[1].

Водночас, динаміка суспільних відносин, науково-технічний прогрес та глобалізація породжують нові правові явища, які потребують відповідного термінологічного оформлення. Наприклад, поява таких інститутів, як «цифрові активи», «біотехнології», «штучний інтелект», зумовила необхідність введення нових термінів у юридичний обіг. Англійська мова, як мова міжнародного права, активно впроваджує такі терміни, як «intellectual property», «cybercrime», «bioethics»[39].

Таким чином, юридична термінологія є динамічною системою, яка збагачується новими термінами у міру розвитку права[8]. Цей процес відбувається під впливом таких факторів:

Соціальні зміни: зміни в суспільних відносинах, поява нових соціальних інститутів.

Науково-технічний прогрес: розвиток технологій, поява нових галузей знань.

Глобалізація: інтеграція правових систем різних країн, запозичення іноземної термінології.

Розширення сфери правового регулювання: охоплення нових сфер суспільних відносин правом.

Процес введення нових юридичних термінів є складним і багатогранним. Він вимагає узгоджених зусиль науковців, законодавців, судової практики та інших учасників правотворчості. Важливо, щоб нові терміни були чітко визначені, узгоджені з існуючою термінологією та відповідали потребам правової практики[7].

Тож, у висновку ми розуміємо, що юридична термінологія є динамічною системою, яка постійно розвивається і адаптується до змін у суспільстві та правових відносинах. З одного боку, вона зберігає свою стабільність, забезпечуючи правову визначеність, а з іншого – збагачується новими термінами, що відображають нові правові реалії. Ця двоїстість є характерною рисою юридичної термінології і обумовлена її особливим статусом як інструменту правової комунікації.

Юридична термінологія – це спеціалізована мова права, що відіграє ключову роль у забезпеченні точності, однозначності та ефективності правового спілкування. Її особливості пов'язані з високим ступенем формалізації, системності та історичною обумовленістю. Юридичні терміни, такі як «contract», «precedent», «property rights», мають чіткі визначення, закріплені в законодавстві, і утворюють складну систему взаємопов'язаних понять. Вони відображають культурні особливості різних правових систем та еволюціонують разом із розвитком суспільства і технологій.

Ключовою функцією юридичної термінології є забезпечення точності та однозначності у викладенні правових норм. Це дозволяє уникнути двозначності та забезпечує ефективність правозастосування. Наприклад, термін «property rights» в різних правових системах має різні нюанси, але в межах кожної системи він має чітке визначення, що дозволяє точно встановлювати права і обов'язки власників.

Юридична термінологія також сприяє формуванню єдиного правового простору та ефективній комунікації між юристами. Використання стандартних термінів дозволяє юристам з різних країн розуміти один одного, що є особливо важливим у контексті глобалізації. Крім того, точне формулювання юридичних норм є гарантією захисту прав і свобод громадян.

Юридична термінологія, як динамічна система, постійно розвивається під впливом численних чинників. Цей розвиток тісно пов'язаний з історичними, соціальними, культурними та технологічними змінами в суспільстві.

Історичні процеси відіграють значну роль у формуванні юридичної термінології. Завоювання, колонізація, революції призводять до змішування різних правових систем та запозичення термінів. Наприклад, англійське право, як результат норманського завоювання, містить значну кількість французьких юридичних термінів.

Соціальні зміни також суттєво впливають на розвиток юридичної термінології. Поява нових соціальних інститутів, змін у суспільних відносинах вимагає створення нових юридичних понять та відповідних термінів. Так, розвиток інформаційних технологій призвів до появи таких понять як «кіберзлочин», «цифровий підпис» тощо[4].

Науково-технічний прогрес є одним з найпотужніших факторів, що впливають на еволюцію юридичної термінології. Нові технології породжують нові правові відносини, які потребують відповідного юридичного оформлення. Наприклад, розвиток біотехнологій призвів до появи таких термінів як «клонування», «генна інженерія», які раніше не були відомі в юридичному дискурсі.

Мовні фактори безсумнівно відіграють важливу роль. Юридична термінологія часто запозичується з інших мов, особливо латини та французької, які протягом історії були мовами міжнародного спілкування в юридичній сфері.

Внутрішні процеси розвитку правової системи також впливають на зміну юридичної термінології. Такі процеси, як кодифікація права, розвиток судової практики, теоретичні дискусії в юридичній науці, можуть призводити до уточнення, зміни або заміни вже існуючих термінів[10].

Розвиток юридичної термінології є складним і багатограним процесом, який залежить від взаємодії багатьох факторів. Розуміння цих факторів є важливим для юристів, мовознавців та всіх, хто займається вивченням права. Адже юридична термінологія є не просто набором слів, а інструментом для точного вираження юридичних ідей та забезпечення ефективного функціонування правової системи.

Сьогодні практика перекладу юридичних документів набуває поширення, як наслідок розвитку нових засобів комунікацій. Також, в контексті перекладу юридичних текстів з англійської українською, на це впливає інтеграція України до Євросоюзу, що потребує розширення комунікаційних можливостей у сфері права[31].

Юридичний переклад належить до категорії спеціалізованих перекладів, метою якого є передача правових текстів, як письмових, так і усних, засобами іншої мови. Цей вид перекладу, як і інші види спеціалізованих перекладів, має низку особливостей, з якими перекладач правових текстів повинен бути добре ознайомлений. Помилки, допущені під час перекладу, можуть спричинити серйозні наслідки, включно з конфліктами між сторонами, судовими розглядами або навіть припиненням правових чи ділових відносин.

Оскільки юридичний переклад вимагає максимальної точності та відповідності оригіналу, перекладач повинен не лише досконало володіти мовами, але й мати глибоке розуміння правових систем обох сторін. Кожна країна має свої юридичні терміни, які можуть не мати прямих аналогів у мові перекладу, тому фахівець повинен уміти передати правовий зміст, уникаючи будь-якої двозначності[32]. Успішна комунікація у правовому контексті залежить від точності та коректності перекладеного тексту, що підкреслює важливість високого рівня професіоналізму перекладача юридичних документів.

До особливостей, які повинен знати перекладач юридичних текстів, належать такі:

1. Насиченість юридичною термінологією, значна частина якої складається з юридичних понять та реалій (наприклад, barrister, attorney, forced compliance, to counter an allegation, void, advocate). Ці терміни мають специфічне значення в межах правової системи і вимагають точного перекладу.

2. Використання загальноновживаної лексики у її типовому значенні, як у словах *witness* чи *contract*, і водночас застосування загальноновживаних слів у спеціальному, правовому контексті, яке може відрізнятися від загальноприйнятого (наприклад, *consideration* у значенні «зустрічна вигода», *tender* як «пропозиція», *service* у значенні «судова повістка»). Такі терміни потребують особливої уваги перекладача для запобігання неправильній інтерпретації.
3. Наявність великої кількості абревіатур, більшість з яких є специфічними для юридичної сфери (наприклад, CEO – Chief Executive Officer, UKSC – United Kingdom Supreme Court, ICC – International Criminal Court, P. – Plaintiff, LLC – Limited Liability Company). Юридичні документи часто рясніють абревіатурами, тому перекладачеві необхідно добре орієнтуватися в їхньому значенні та контексті.
4. Використання синонімічних рядів (подвійних або потрійних) для позначення одного поняття з метою уникнення двозначності (наприклад, *null and void*, *cease and desist*). Це поширена практика, спрямована на підвищення точності правових формулювань. Крім того, юридичні тексти часто містять кліше та стали фразеологію, що додає формальності та точності.
5. Тексти міжнародних договорів та угод часто містять запозичення з латини та французької мови. Латинські вислови (*lex posterior derogat priori*, *actus reus*, *ex officio*) і французькі терміни (*en banc*, *force majeure*, *lien*, *plaintiff*) часто залишаються без перекладу через їхнє усталене використання у правовому контексті. Перекладачі повинні бути обізнані з цими термінами для коректного тлумачення тексту.
6. Використання архаїзмів англійського походження, які вже не зустрічаються у загальному мовленні, але залишаються

актуальними в юридичних текстах (hereinbefore, thereunder, whosoever). Такі слова можуть ускладнювати розуміння тексту, особливо для непрофесіоналів, тому їх коректне використання та переклад є важливими для передачі юридичної точності.

7. Широке використання пасивних конструкцій у юридичних документах (наприклад, The contract was signed by the parties, The decision was made by the court, The evidence was submitted by the defense). Такий спосіб викладу спрямований на об'єктивність і нейтральність тексту, а також на акцентування на факті дії, а не на тому, хто її виконує[31].

Всі ці особливості вимагають від перекладача юридичних текстів глибокого розуміння не лише мовної специфіки, а й правової системи, для якої здійснюється переклад. Точність у використанні термінології, розуміння контексту і вміння коректно інтерпретувати специфічні вирази є вирішальними для успішного виконання перекладу юридичних документів.

Юридична термінологія, як і будь-яка інша спеціалізована лексика, характеризується високим ступенем точності та однозначності. Однак, навіть у такому строго структурованому мовному середовищі, існує явище багатозначності, коли один і той самий термін може мати декілька значень залежно від контексту. Це викликає певні труднощі у розумінні юридичних текстів, особливо для осіб, які не мають юридичної освіти. Тому вивчення контекстуальних особливостей юридичної термінології є актуальним завданням для лінгвістики та юриспруденції[32].

Термін «law» є одним з найяскравіших прикладів багатозначності. Він може позначати як систему правових норм, що регулюють суспільні відносини, так і сукупність суб'єктивних прав та обов'язків індивіда. Крім того, «law» може використовуватися для позначення юридичної науки. Подібна багатозначність властива й терміну «case», який може означати конкретну судову справу, ситуацію, що потребує юридичного вирішення, або

прецедент – судові рішення, яке служить зразком для розгляду подібних справ[32].

Термін «consideration» також демонструє свою багатозначність. У юридичному контексті він може означати як процес обмірковування, аналізу, так і конкретну дію, яку одна сторона договору здійснює в обмін на обіцянку іншої сторони.

Багатозначність часто пов'язана з контекстом використання терміну. Наприклад, слово «issue» може означати як питання, що потребує вирішення, так і офіційний документ, наприклад, судовий наказ. Термін «estate» може позначати як майно особи, так і посаду[14].

Терміни з технічними значеннями, такі як «term» і «rule», також демонструють свою багатозначність. «Term» може означати як часовий проміжок, так і умову договору або спеціальний юридичний термін. «Rule» може позначати як норму поведінки, так і судовий наказ або юридичну норму.

Також можна додати такі терміни, як «Contract» - договір. Цей термін може позначати як будь-яку угоду, так і конкретний вид договору (наприклад, договір купівлі-продажу, договір оренди).

«Act» - акт. Цей термін може означати як нормативно-правовий акт (закон, указ), так і дію, вчинок[1].

«Person» - особа. Цей термін може позначати як фізичну особу, так і юридичну особу (компанію, організацію)[37].

Термін «contract» в англійській юридичній мові є одним з найяскравіших прикладів багатозначності. Його семантичне поле охоплює широкий спектр юридичних понять, від загального поняття угоди до конкретних видів договорів. Така багатозначність обумовлена динамічністю правових відносин, історичним розвитком правової системи та прагненням до стислості та точності юридичної мови.

Наприклад у контексті загальної угоди (agreement) речення: «The parties entered into a contract for the sale of goods.» (Сторони уклали договір

купівлі-продажу товарів.) Термін у цьому контексті «contract» означає будь-яку угоду, за якою дві або більше сторін досягли згоди щодо певних прав та обов'язків. Це найширше тлумачення терміна, яке охоплює широкий спектр угод, від простих угод про продаж товарів до складних міжнародних контрактів[27].

У контексті конкретного виду договору речення: «The employment contract outlines the terms of the employee's work.» (Трудовий договір визначає умови роботи працівника.) Термін «contract» у цьому контексті позначає конкретний вид договору - трудовий договір. Він має свої специфічні особливості та регулюється особливим законодавством.

Багатозначність терміна «contract» в англійській юридичній мові є результатом взаємодії кількох чинників, що впливають на його семантичне поле. Розглянемо детальніше ці фактори[29]:

Контекстуальна залежність: Значення терміна «contract» значною мірою залежить від контексту його використання. Наприклад, у реченні «The parties entered into a contract for the sale of goods» термін використовується у широкому значенні, охоплюючи будь-яку угоду. У той же час, у реченні «The employment contract outlines the terms of the employee's work» термін «contract» конкретизується як «трудовий договір». Таким чином, контекст речення, а саме наявність або відсутність уточнюючих слів, суттєво впливає на розуміння значення терміна[16].

Вплив загальної правової системи: Правові системи різних країн мають свої особливості та традиції, що відбиваються на тлумаченні юридичних термінів. В англосаксонській правовій системі поняття «contract» має широке застосування і охоплює різноманітні види угод. Однак у деяких інших правових системах може бути більш вузьке тлумачення цього терміна, що пов'язано з особливостями їхньої правової культури та історичного розвитку.

Наявність легального визначення: Багато країн мають законодавчі акти, які надають легальне визначення терміну «contract»[23]. Це визначення може включати додаткові критерії, які допомагають відрізнити договір від інших

видів угод. Наприклад, у деяких країнах для визнання угоди договором може вимагатися наявність певної форми (письмової або усної), а також певних елементів змісту (пропозиція, прийняття, взаємна вигода тощо). Таким чином, легальне визначення встановлює рамки для тлумачення терміна «contract» і обмежує його багатозначність.

Історичний розвиток правових інститутів: Еволюція правових інститутів також впливає на значення юридичних термінів. З часом значення терміна «contract» могло розширюватися або звужуватися в залежності від змін у суспільних відносинах та потребах правового регулювання.

Таким чином, багатозначність терміна «contract» є результатом взаємодії різних факторів, що діють у конкретному контексті. Для точного розуміння значення цього терміна необхідно враховувати всі ці фактори та проводити комплексний аналіз[16].

Багатозначність юридичних термінів – це складне, але надзвичайно цікаве явище, яке відкриває широкі перспективи для міждисциплінарних досліджень. Співпраця юристів і філологів може значно сприяти розвитку юридичної мови та підвищенню ефективності правозастосування.

Юридична термінологія є фундаментальним інструментом правового спілкування, що забезпечує точність, однозначність та стабільність правових норм. Її особливості пов'язані з необхідністю чіткого вираження юридичних понять і забезпечення ефективної комунікації між учасниками правових відносин. Сучасні тенденції розвитку юридичної термінології пов'язані з глобалізацією, інформатизацією та міждисциплінарністю. Однак, незважаючи на динамічність, юридична термінологія зберігає свою основну функцію – забезпечення правової визначеності.

Висновки до розділу 1

У першому розділі дослідження було здійснено комплексний аналіз англійської юридичної документації, спрямований на виявлення її

специфічних рис та формулювання теоретичних засад для подальшого дослідження особливостей перекладу.

Глибоке розуміння природи юридичних текстів, їх функцій та структури є невід'ємною умовою успішного перекладу. Аналіз різноманітних типів юридичних документів дозволив виявити, що кожен з них має свої особливості, обумовлені специфікою правових відносин, які вони регулюють. Особлива увага була приділена аналізу юридичної термінології, яка відіграє ключову роль у забезпеченні точності та однозначності юридичних текстів. Було встановлено, що юридичні терміни мають полісемічний характер та часто використовуються в контексті, який вимагає глибокого розуміння не лише мови, а й правових норм.

Одним з ключових висновків цього розділу є те, що юридичний переклад є багатоаспектним процесом, який вимагає від перекладача не лише високого рівня володіння двома мовами, але й глибоких знань у галузі права. Перекладач повинен не тільки точно передати зміст оригіналу, але й зберегти юридичну силу тексту, забезпечивши його відповідність правовим нормам обох правових систем.

Таким чином, теоретичні засади, розроблені в першому розділі, підтверджують, що юридичний переклад є складним та відповідальним завданням, яке вимагає від перекладача високої кваліфікації та комплексного підходу.

РОЗДІЛ 2. ЮРИДИЧНИЙ ТЕКСТ У ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОМУ АСПЕКТІ

Переклад юридичних текстів - актуальна проблема сучасної лінгвістики та юридичної практики. Глобалізація, інтеграція національних правових систем та розвиток міжнародних відносин створюють постійний попит на високоякісні переклади юридичних документів. Однак, специфіка юридичної термінології, відмінності правових систем різних країн та високі вимоги до точності перекладу роблять цей процес складним і багатограним.

Результати цього дослідження дозволять глибше зрозуміти специфіку перекладу юридичних текстів, розробити ефективні методики навчання перекладачів та підвищити якість перекладів юридичних документів в цілому. Отримані дані можуть бути використані для створення спеціальних словників та глосаріїв, розробки навчальних програм та підручників з юридичного перекладу.

Актуальність даного дослідження обумовлена зростаючою потребою в кваліфікованих перекладачах юридичних текстів у контексті глобалізації та інтеграції національних правових систем. Результати дослідження можуть бути корисними для юристів, перекладачів, мовних фахівців, а також для органів державної влади, які займаються розробкою та вдосконаленням законодавства.

2.1 Особливості перекладу юридичного англomовного юридичного тексту українською мовою

У попередньому розділі ми розглянули теоретичні основи юридичної термінології та її роль у правовій комунікації. Тепер перейдемо до практичної частини дослідження, а саме до порівняльного аналізу юридичної термінології різних мов. Багато досліджень свідчать про те, що юридичні терміни часто не мають точних еквівалентів в інших мовах. Тому виявлення

відмінностей та особливостей юридичної термінології є важливим завданням для забезпечення точності та адекватності перекладу юридичних документів.

Дослідження присвячено порівняльному аналізу термінології Міжнародного пакту про громадянські і політичні права (МПГПП) в оригіналі та українському перекладі. Пакт, ухвалений у 1966 році як відповідь на жахи Другої світової війни, є одним з фундаментальних документів системи міжнародного захисту прав людини. Незважаючи на значний часовий проміжок з моменту його ухвалення, МПГПП залишається актуальним у контексті сучасних глобальних викликів, таких як розвиток технологій та міжнародні конфлікти.

Метою дослідження є виявлення особливостей передачі юридичних понять та нюансів МПГПП з англійської мови на українську, а також аналіз впливу цих особливостей на розуміння та застосування положень Пакту в національному законодавстві. Особлива увага буде приділена порівняльному аналізу ключових термінів, що використовуються в оригіналі та українському перекладі Пакту.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю забезпечення точності та адекватності перекладу юридичних документів, які мають фундаментальне значення для захисту прав людини. Порівняльний аналіз термінології сприятиме глибшому розумінню змісту МПГПП та його ролі в сучасній системі міжнародного права.

«All peoples have the right of self-determination»[38]. «Всі народи мають право на самовизначення»[19]. Питання перекладу терміна «peoples» як «народи» в контексті Міжнародного пакту про громадянські і політичні права (МПГПП) є складним і багатограним, оскільки воно торкається не лише лінгвістичних, але й політичних, юридичних та культурних аспектів.

З одного боку, термін «peoples» має чітко визначене юридичне значення в міжнародному праві, охоплюючи не лише етнічні групи, а й ширший спектр соціальних спільнот, що мають спільні інтереси. З іншого

боку, українське слово «народи» також має багату семантику і культурно-історичні конотації, що виходять за межі простого переліку етносів.

Переклад терміна «peoples» як «народи» можна розглядати як вдалий приклад адаптації іноземного терміна до українського контексту. Такий вибір обумовлений кількома факторами:

Семантична відповідність: Обидва терміни мають широке значення і можуть охоплювати різноманітні соціальні групи.

Культурна адаптація: Слово «народи» глибоко вкорінене в українській культурі і має відповідні історичні та політичні конотації.

Юридична точність: В контексті МПГПП цей переклад точно передає юридичне значення терміна «peoples», відображаючи право на самовизначення різних соціальних спільнот.

Однак, варто зазначити, що цей переклад не є однозначним і може мати різні нюанси в залежності від контексту. Наприклад, в різних культурах поняття «народу» може мати різні відтінки значення, а в українській мові існує кілька синонімів, які могли б бути використані в цьому контексті (наприклад, «спільноти», «групи»).

При аналізі перекладу «peoples» як «народи» необхідно враховувати такі філологічні аспекти:

Багатозначність термінів: Обидва терміни мають широкий спектр значень і можуть використовуватися в різних контекстах.

Культурно-історичні конотації: Слово «народи» має глибокі історичні корені в українській культурі і пов'язане з ідеями національної самосвідомості, боротьби за незалежність.

Перекладацькі трансформації: При перекладі використовувалися такі трансформації, як семантичне розширення, культурна адаптація та функціональна еквівалентність[14].

Таким чином, переклад терміна «peoples» як «народи» в МПГПП є складним процесом, який вимагає врахування багатьох факторів. Цей переклад можна вважати вдалим, оскільки він забезпечує адекватну передачу

змісту оригіналу і відповідає нормам української мови. Однак, як і будь-який переклад, він має свої особливості і нюанси, які потребують подальшого дослідження.

«Each State Party to the present Covenant undertakes to respect and to ensure to all individuals within its territory and subject to its jurisdiction the rights recognized in the present Covenant,...»[38]. «Кожна держава, яка бере участь у цьому Пакті, зобов'язується поважати і забезпечувати всім перебуваючим у межах її території та під її юрисдикцією особам права, визнані в цьому Пакті,...»[19]. Наведений фрагмент демонструє складність та багатоаспектність процесу перекладу юридичних текстів. Аналіз використаних перекладацьких трансформацій дозволяє глибше зрозуміти, як досягається баланс між точністю передачі змісту оригіналу та адаптацією до норм цільової мови.

Граматичні трансформації відіграють ключову роль у забезпеченні стилістичної відповідності перекладу. Зміна порядку слів та використання дієприкметникового звороту сприяють створенню більш природної та лаконічної української конструкції. В українському варіанті використано дієприкметниковий зворот «яка бере участь у цьому Пакті» для більш стислого вираження ідеї участі держави в Пакті. Ці зміни не впливають на зміст, але роблять текст більш зрозумілим для українського читача.

Лексичні трансформації спрямовані на передачу точного значення юридичних термінів. Підбір синоніма «зобов'язується» замість «undertakes» є вдалим рішенням, оскільки він точно відображає юридичний характер зобов'язання держави. Адаптація словосполучення «within its territory and subject to its jurisdiction» до українського контексту «у межах її території та під її юрисдикцією» забезпечує чітке розуміння сфери застосування прав, визначених у Пакті[15].

Синтаксичні трансформації пов'язані зі зміною структури речення. Використання дієслів «поважати» і «забезпечувати» замість інфінітива «to

respect and to ensure» робить речення більш динамічним і відповідає нормам української мови[2].

Юридична точність є однією з найважливіших характеристик перекладу юридичних текстів. У наведеному прикладі перекладач досяг високого рівня точності, використовуючи відповідні юридичні терміни та конструкції. Це забезпечує адекватне відображення юридичних зобов'язань держави.

Адаптація до української мови виявляється у використанні типових для української мови граматичних конструкцій та лексичних засобів. Це робить переклад більш природним і легким для сприйняття українським читачем.

Збереження змісту є основним завданням будь-якого перекладу. У даному випадку перекладач успішно передав зміст оригіналу, не спотворюючи його і не втрачаючи важливих нюансів.

Використані перекладацькі трансформації:

Зміна порядку слів: Сприяє стилістичній адаптації до української мови.

Використання дієприкметникового звороту: Збільшує стислість та лаконічність висловлювання.

Підбір синонімів: Забезпечує точну передачу юридичного значення[48].

Адаптація до юридичного контексту: Використання специфічних юридичних термінів.

Трансформація синтаксичних конструкцій: Сприяє відповідності нормам української мови.

«To ensure that any person claiming such a remedy shall have his right thereto determined by competent judicial, administrative or legislative authorities, or by any other competent authority provided for by the legal system of the State, and to develop the possibilities of judicial remedy;»[38]. «забезпечити, щоб право на правовий захист для будь-якої особи, яка потребує такого захисту, встановлювалось компетентними судовими, адміністративними чи законодавчими властями або будь-яким іншим компетентним органом,

передбаченим правовою системою держави, і розвивати можливості судового захисту;»[19].

1. Трансформація граматичної структури:

Перехід від інфінітивної конструкції до конструкції з підрядним реченням: Інфінітивна конструкція в англійській мові часто використовується для вираження мети дії. В українській мові для цього більш характерні підрядні речення. Англійська конструкція з інфінітивом «To ensure that...» була перетворена на українську конструкцію з підрядним реченням «забезпечити, щоб...». Така трансформація дозволила зробити переклад більш природним для українського читача.

Зміна порядку слів: Порядок слів в англійській мові є більш вільним, ніж в українській. Зміна порядку слів в українському перекладі забезпечила відповідність нормам української граматики і зробила речення більш зрозумілим.

Використання дієприкметникового звороту: Дієприкметниковий зворот «передбаченим правовою системою держави» дозволив більш стисло виразити ідею про те, що орган, який розглядає справу, повинен бути передбачений законодавством[15].

2. Трансформація лексичних одиниць:

Підбір синонімів: Слово «claiming» було замінено на «яка потребує» для більш точного передачі смислу.

Адаптація до юридичного контексту: Деталізація переліку органів, які можуть розглядати справу, забезпечила більш точне відображення юридичних норм. Словосполучення «judicial, administrative or legislative authorities» було передано більш детально, з переліком «судовими, адміністративними чи законодавчими властями», щоб точно відобразити різні види органів, які можуть розглядати справу.

Використання юридичних термінів: Термін «правовий захист» є точним українським еквівалентом англійського «remedy»[1].

3. Трансформація синтаксичних конструкцій:

«To develop the possibilities of judicial remedy»[1].

Збереження інфінітива: Інфінітив «to develop» був збережений, оскільки він точно передає ідею про необхідність розвитку можливостей судового захисту. Це дієслово має широкий спектр значень, включаючи «створювати», «вдосконалювати», «розширювати». В даному контексті воно вказує на необхідність активних дій щодо покращення механізмів судового захисту. Український відповідник «розвивати» точно передає цей динамічний аспект.

«Possibilities of judicial remedy» (можливості судового захисту): Ця фраза має досить абстрактне значення. Вона вказує на потенціал правової системи для забезпечення ефективного захисту прав і свобод людини. Український переклад зберігає цей загальний зміст, але робить його більш конкретним за рахунок використання слова «можливості».

«Nothing in the present Covenant may be interpreted as implying for any State, group or person any right to engage in any activity or perform any act aimed at the destruction of any of the rights and freedoms recognized herein or at their limitation to a greater extent than is provided for in the present Covenant»[38]. «Ніщо в цьому Пакті не може тлумачитись як таке, що означає, що якась держава, якась група чи якась особа має правозайматися будь-якою діяльністю або чинити будь-які дії, спрямовані на знищення яких-небудь прав чи свобод, визнаних у цьому Пакті, або на обмеження їх у більшій мірі, ніж передбачається в цьому Пакті»[19].

1. Трансформація граматичної структури:

Перехід від пасивної конструкції до активної: Англійська конструкція «Nothing in the present Covenant may be interpreted...» (Ніщо в цьому Пакті не може бути інтерпретовано...) була перетворена на українську конструкцію з активним дієсловом «тлумачитись».

Зміна порядку слів: Порядок слів в українському реченні був змінений для відповідності нормам української граматики.

Використання займенників: Для уникнення повторів були використані займенники «яке», «яких», «їх».

2. Трансформація лексичних одиниць:

Підбір синонімів. Слово «interpreted» було передано українським словом «тлумачитись», що є більш точним у даному контексті[2].

Адаптація до юридичного контексту. Словосполучення «any State, group or person» було передано більш детально, з переліком «якась держава, якась група чи якась особа», щоб точно відобразити різні суб'єкти, на яких поширюється ця норма[23].

Використання юридичних термінів. Терміни «права і свободи» є точним відповідником англійського «rights and freedoms».

3. Трансформація синтаксичних конструкцій:

Використання складнопідрядних речень - для передачі складної логічної структури речення.

«There shall be no restriction upon or derogation from any of the fundamental human rights recognized or existing in any State Party to the present Covenant pursuant to law, conventions, regulations or custom on the pretext that the present Covenant does not recognize such rights or that it recognizes them to a lesser extent»[38]. «Ніяке обмеження чи приниження будь-яких основних прав людини, визнаних або існуючих в якій-небудь державі-учасниці цього Пакту на підставі закону, конвенцій, правил чи звичаїв, не допускається під тим приводом, що в цьому Пакті не визнаються такі права або що в ньому вони визнаються в меншому обсязі»[19].

1. Для перекладу цього речення було використано прямий переклад термінів:

Fundamental human rights – основні права людини. Цей термін є фундаментальним у контексті міжнародного права прав людини і має прямий відповідник в українській мові.

State Party – держава-учасниця. Цей термін також є стандартизованим у міжнародному праві і має точний український еквівалент.

Law, conventions, regulations or custom – закону, конвенцій, правил чи звичаїв. Цей перелік джерел права є типовим для міжнародних договорів і точно передає ідею про різноманітні правові основи для захисту прав людини[15].

2. Адаптація до української юридичної системи:

«Pursuant to» – на підставі. Цей препозиційний зворот, який вказує на юридичну основу, був адекватно переданий українським відповідником.

«Pretext» – приводом[1]. Цей термін вказує на надання неправдивої причини для обмеження прав. Український відповідник «привід» точно передає цей нюанс.

3. Використання синонімів:

«Restriction upon or derogation from» – обмеження чи пониження: Ця конструкція вказує на різні способи обмеження прав. Український переклад використовує синоніми для передачі цього значення.

4. Збереження структури речення:

Структура речення була збережена максимально близько до оригіналу, щоб передати логіку і юридичну точність[2].

На рівні граматики спостерігається зміна порядку слів для відповідності нормам української мови. Інфінітиви та дієприкметники в англійському оригіналі були перекладені відповідними українськими формами, що дозволило зберегти семантичні відтінки. Інфінітиви «to recognize» та «to recognize» були передані українськими інфінітивами «визнаватися»[1].

На лексичному рівні відбулася ретельна підготовка синонімів для передачі нюансів значення, адаптація термінології до українського юридичного дискурсу та використання точних юридичних відповідників для англійських термінів. Зокрема, термін «State Party» було адекватно перекладено як «держава-учасниця», що є стандартизованим терміном у міжнародному праві.

Синтаксичні трансформації включали використання складнопідрядних речень для передачі складної логічної структури та негативних конструкцій для підкреслення заборони на обмеження прав.

Загалом, переклад цього фрагмента демонструє, що переклад юридичних текстів є складним процесом, який вимагає не лише знання двох мов, але й глибокого розуміння юридичної термінології та контексту. Перекладач повинен враховувати як формальні, так і змістовні аспекти тексту, щоб забезпечити точну передачу юридичної інформації.

«In countries which have not abolished the death penalty, sentence of death may be imposed only for the most serious crimes in accordance with the law in force at the time of the commission of the crime and not contrary to the provisions of the present Covenant and to the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. This penalty can only be carried out pursuant to a final judgement rendered by a competent court»[38]. «В країнах, які не скасували смертної кари, смертні вироки можуть виноситися тільки за найтяжчі злочини відповідно до закону, який діяв під час вчинення злочину і який не суперечить постановам цього Пакту і Конвенції про запобігання злочинів геноциду і покарання за нього (995_155). Це покарання може бути здійснене тільки на виконання остаточного вироку, винесеного компетентним судом»[19].

1. Трансформація граматичної структури:

Зміна порядку слів: Для відповідності нормам української мови порядок слів був змінений.

Використання дієприкметників: Дієприкметники «imposed» та «rendered» були перекладені дієприкметниками «вноситися» та «винесеного»[15].

Використання пасивного стану: У деяких випадках для передачі пасивної конструкції в англійському оригіналі було використано пасивний стан в українському перекладі.

2. Трансформація лексичних одиниць:

Підбір синонімів: Словосполучення «sentence of death» було передано українським синонімом «смертний вирок».

Адаптація до юридичного контексту: Термін «law in force» було перекладено як «закон, який діяв», що більш точно передає юридичний зміст.

Використання юридичних термінів: Терміни «most serious crimes», «competent court» були перекладені точними юридичними відповідниками.

3. Трансформація синтаксичних конструкцій:

Використання складнопідрядних речень - для передачі складної логічної структури речення.

Використання причасток - для уточнення відносин між словами.

«When deprivation of life constitutes the crime of genocide, it is understood that nothing in this article shall authorize any State Party to the present Covenant to derogate in any way from any obligation assumed under the provisions of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide»[38].

«Коли позбавлення життя становить злочин геноциду, слід мати на увазі, що ніщо в цій статті не дає державам-учасникам цього Пакту права яким би то не було шляхом відступати від будь-яких зобов'язань, прийнятих згідно з постановами Конвенції про запобігання злочинів геноциду і покарання за нього (995_155)»[19].

1. Трансформації на рівні граматики

Зміна порядку слів: Для відповідності нормам української мови порядок слів зазнав суттєвих змін. Наприклад, англійська конструкція «nothing in this article shall authorize» була перекладена як «ніщо в цій статті не дає права», що є більш природним для української мови. Це демонструє, як граматичні особливості мов впливають на структуру речення.

Вибір дієслівних форм: Використання дієприкметників «прийнятих» замість англійського «assumed» та інфінітива «відступати» замість «to derogate» дозволило точніше передати значення та контекст[2]. Ці трансформації свідчать про те, що перекладач враховує не лише лексичне значення слова, але й його граматичні функції в реченні[15].

Застосування пасивних конструкцій: Хоча в наведеному фрагменті пасивні конструкції не зустрічаються, у юридичних текстах вони часто використовуються для підкреслення дії над предметом. Наприклад, англійська конструкція «the law was broken» може бути перекладена як «закон був порушений».

2. Трансформації на рівні лексики

Підбір синонімів: Словосполучення «deprivation of life» було замінено на більш поширений в українській юридичній практиці термін «позбавлення життя». Це свідчить про те, що перекладач обирає лексичні одиниці, які найкраще передають юридичний зміст у контексті цільової мови.

Адаптація до юридичного контексту: Термін «to derogate» було перекладено як «відступати від», що більш точно відображає юридичний нюанс відмови від зобов'язання. Це демонструє, наскільки важливо розуміти юридичні нюанси при перекладі.

Використання юридичних термінів: Терміни «State Party», «Convention» були перекладені точними юридичними відповідниками, що забезпечили точність та однозначність перекладу. Це підкреслює важливість використання спеціальної юридичної термінології при перекладі юридичних текстів.

3. Трансформації на рівні синтаксису

Використання складнопідрядних речень: Для передачі складної логічної структури речення були використані складнопідрядні речення, що дозволило точніше передати взаємозв'язки між різними частинами речення. Це свідчить про те, що перекладач прагне зберегти логічну структуру оригіналу.

Використання вставних конструкцій: Вставна конструкція «слід мати на увазі» була використана для підкреслення важливості наступної інформації. Це демонструє, як перекладач використовує стилістичні засоби для досягнення певного комунікативного ефекту.

«Anyone sentenced to death shall have the right to seek pardon or commutation of the sentence. Amnesty, pardon or commutation of the sentence of death may be granted in all cases»[38]. «Кожен, кого засуджено до смертної кари, має право просити про помилування чи про пом'якшення вироку. Амністія, помилування або заміна смертного вироку можуть бути даровані в усіх випадках»[19].

1. Граматичні трансформації:

Зміна порядку слів: Для забезпечення природності та відповідності нормам української мови часто відбувається зміна порядку слів. Наприклад, англійська конструкція «Anyone sentenced to death shall have the right» трансформується в українську «Кожен, кого засуджено до смертної кари, має право». Така трансформація пов'язана з відмінностями у структурі речення в англійській та українській мовах.

Вибір дієслівних форм: Використання дієприкметників («засуджено», «прийнятих») та інфінітивів («відступати») дозволяє точніше передати значення та контекст. Цей вибір залежить від граматичних можливостей української мови та прагнення до стилістичної виразності.

Застосування пасивних конструкцій: Пасивні конструкції часто використовуються в юридичних текстах для підкреслення дії над суб'єктом. Наприклад, «The law was broken» перекладається як «Закон був порушений». Це дозволяє зосередити увагу на факті здійснення дії, а не на її суб'єкті.

2. Лексичні трансформації:

Підбір синонімів: Вибір синонімів є одним з найважливіших аспектів перекладу. Наприклад, «sentence of death» перекладається як «смертна кара», оскільки останній термін є більш вживаним в українській юридичній практиці.

Адаптація до юридичного контексту: Терміни «pardon» та «commutation of the sentence» перекладаються як «помилування» та «пом'якшення вироку» відповідно, оскільки ці терміни точніше відображають юридичні поняття в українській мові.

Використання юридичних термінів: Використання точних юридичних термінів («амністія», «вирок») забезпечує однозначність перекладу та унеможливорює неправильне тлумачення[1].

3. Синтаксичні трансформації:

Використання складнопідрядних речень: Складні логічні зв'язки між частинами речення передаються за допомогою складнопідрядних конструкцій. Це дозволяє зберегти семантичну структуру оригіналу[15].

Використання вставних конструкцій: Вставні конструкції використовуються для уточнення, пояснення або підкреслення певної інформації. Наприклад, вставка «слід мати на увазі» підкреслює важливість наступного положення[48].

«Nothing in this article shall be invoked to delay or to prevent the abolition of capital punishment by any State Party to the present Covenant»[38]. «Ніщо в цій статті не може бути підставою для відстрочення або недопущення скасування смертної кари будь-якою державою-учасницею цього Пакту»[19].

1. Трансформації на рівні граматики

Зміна порядку слів: Для відповідності нормам української мови порядок слів зазнав суттєвих змін. Це пов'язано з відмінностями у структурі речення в англійській та українській мовах. Наприклад, англійська конструкція «Nothing in this article shall be invoked» була перекладена як «Ніщо в цій статті не може бути підставою». Така трансформація є типовою для юридичних текстів, де важливо підкреслити саме дію, а не суб'єкт дії.

Вибір дієслівних форм: Використання дієприкметників та інфінітивів дозволяє точніше передати значення та контекст. Наприклад, дієслово «shall be invoked» було перекладено як «може бути підставою», що передає майбутню можливість і відповідає контексту речення. Такий вибір дієслівних форм є характерним для юридичних текстів, де часто використовуються модальні дієслова для вираження обов'язку, дозволу, можливості тощо.

2. Трансформації на рівні лексики

Підбір синонімів: Вибір синонімів є одним з найважливіших аспектів перекладу юридичних текстів. Наприклад, словосполучення «to delay or to prevent» було замінено на більш поширений в українській юридичній практиці вираз «відстрочення або недопущення». Такий вибір синонімів забезпечує не тільки точність перекладу, але й відповідність стилю юридичного тексту[15].

Адаптація до юридичного контексту: Термін «abolition» було перекладено як «скасування», що точно відображає юридичний нюанс припинення дії закону або норми. Це демонструє, наскільки важливо розуміти юридичний контекст при виборі лексичних одиниць.

Використання юридичних термінів: Використання точних юридичних термінів («держава-учасниця», «Пакт») забезпечує однозначність перекладу та унеможливорює неправильне тлумачення. Це особливо важливо для юридичних текстів, де кожне слово має чітке юридичне значення.

3. Трансформації на рівні синтаксису

Використання інфінітивів: Інфінітиви «to delay» та «to prevent» були перекладені як «відстрочення» та «недопущення», що дозволило передати мету дії. Така трансформація дозволяє зробити речення більш компактним і стислим.

Використання складнопідрядних речень: Складнопідрядні речення дозволяють передати складні логічні зв'язки між різними частинами речення. Це особливо важливо для юридичних текстів, де часто використовуються складні логічні конструкції[15].

«Anyone who is arrested shall be informed, at the time of arrest, of the reasons for his arrest and shall be promptly informed of any charges against him»[38]. «Кожному заарештованому повідомляються при арешті причини його арешту і в терміновому порядку повідомляється будь-яке пред'явлене йому обвинувачення»[19].

1. Трансформації на рівні граматики

Зміна порядку слів: Це одна з найпоширеніших трансформацій при перекладі з англійської на українську мову. В англійській мові порядок слів часто визначає граматичну роль слова в реченні, тоді як в українській мові більшу роль відіграє відмінювання. Наприклад, в реченні «Anyone who is arrested» логічний підмет «anyone» стоїть на початку речення, тоді як в українському варіанті «Кожному заарештованому» підмет виражається давальним відмінком і стоїть після присудка. Така трансформація дозволяє зробити речення більш природним для українського вуха.

Використання дієприкметників: Дієприкметники є потужним засобом для стислого та точного вираження думки. У нашому випадку дієприкметник «заарештованому» одночасно виражає дію (арешт) і стан особи (бути заарештованим). Це дозволяє уникнути громіздких конструкцій і зробити речення більш лаконічним.

Застосування пасивних конструкцій: Пасивні конструкції часто використовуються в юридичних текстах для підкреслення дії над суб'єктом, а не самого суб'єкта дії. Наприклад, замість активної конструкції «Поліцейський заарештував його» в юридичних текстах частіше використовується пасивна конструкція «Він був заарештований поліцейським». Це дозволяє зосередити увагу на факті здійснення дії, а не на її суб'єкті[2].

Крім вже зазначених трансформацій, можна відзначити використання модального дієслова «shall» в англійському оригіналі, яке передає обов'язковість дії. В українському варіанті цей відтінок значення передається за допомогою конструкції «має бути повідомлений».

2. Трансформації на рівні лексики

Підбір синонімів: Вибір синонімів є одним з найважливіших аспектів перекладу, особливо в юридичних текстах. Важливо підбирати такі синоніми, які не тільки точно передають значення оригіналу, але й відповідають стилю і жанру тексту. Наприклад, словосполучення «shall be informed» було замінено на більш поширений в українській юридичній практиці вираз

«повідомляються», що звучить більш офіційно і відповідає стилю юридичних документів[15].

Адаптація до юридичного контексту: Юридичні тексти мають свою специфічну лексику. Тому при перекладі важливо підбирати такі терміни, які є загальноприйнятими в українській юридичній практиці. Наприклад, термін «charges» було перекладено як «обвинувачення», що є точним юридичним терміном, оскільки мова йде про кримінальну відповідальність.

Використання юридичних термінів: Використання точних юридичних термінів є обов'язковою умовою для адекватного перекладу юридичних текстів. Це дозволяє уникнути двозначності і забезпечити точне розуміння тексту[48].

3. Трансформації на рівні синтаксису

Використання складнопідрядних речень: Складні підрядні речення дозволяють передати складні логічні зв'язки між різними частинами речення. Це особливо важливо для юридичних текстів, які часто містять довгі і складні речення з багатьма уточненнями і обмеженнями.

«Anyone arrested or detained on a criminal charge shall be brought promptly before a judge or other officer authorized by law to exercise judicial power and shall be entitled to trial within a reasonable time or to release. It shall not be the general rule that persons awaiting trial shall be detained in custody, but release may be subject to guarantees to appear for trial, at any other stage of the judicial proceedings, and, should occasion arise, for execution of the judgement»[38]. «Кожна заарештована або затримана за кримінальним обвинуваченням особа в терміновому порядку доставляється до судді чи до іншої службової особи, якій належить за законом право здійснювати судову владу, і має право на судовий розгляд протягом розумного строку або на звільнення. Тримання під вартою осіб, які чекають судового розгляду, не має бути загальним правилом, але звільнення може ставитись у залежність від подання гарантій явки на суд, явки на судовий

розгляд у будь-якій іншій його стадії і, в разі необхідності, явки для виконання вироку»[19].

Anyone arrested or detained on a criminal charge – Кожна заарештована або затримана за кримінальним обвинуваченням особа. Переклад точний, передає весь зміст англійського виразу. Терміни «arrested» і «detained» об'єднані одним українським словом «заарештована або затримана», що відображає різні стадії позбавлення волі.

...brought promptly before a judge or other officer authorized by law to exercise judicial power – ...в терміновому порядку доставляється до судді чи до іншої службової особи, якій належить за законом право здійснювати судову владу. Деталізований переклад, який точно передає ідею про те, що особа має бути доставлена до суду або іншого уповноваженого органу.

...shall be entitled to trial within a reasonable time or to release – ...має право на судовий розгляд протягом розумного строку або на звільнення. Точний переклад, який відображає право особи на швидкий суд або звільнення.

It shall not be the general rule that persons awaiting trial shall be detained in custody – Тримання під вартою осіб, які чекають судового розгляду, не має бути загальним правилом. Переклад точно передає ідею, що тримання під вартою не повинно бути нормою для осіб, які очікують суду.

...but release may be subject to guarantees to appear for trial – ...але звільнення може ставитись у залежність від подання гарантій явки на суд. Переклад відображає можливість звільнення під заставу або інші гарантії явки в суд.

...at any other stage of the judicial proceedings – ...явки на судовий розгляд у будь-якій іншій його стадії. Точний переклад, який охоплює всі стадії судового процесу.

..and, should occasion arise, for execution of the judgement – ..і, в разі необхідності, явки для виконання вироку. Переклад точно передає ідею про те, що особа має з'явитися для виконання вироку в разі його ухвалення.

1. Граматичні трансформації:

Зміна порядку слів: Для відповідності нормам української мови порядок слів зазнав суттєвих змін. Наприклад, англійська конструкція «Anyone who is arrested» була перекладена як «Кожна заарештована особа».

Використання дієприкметників: Дієприкметники дозволяють стисло і точно передавати інформацію. Наприклад, «заарештована» замість «яка була заарештована».

Застосування пасивних конструкцій: Пасивні конструкції підкреслюють дію, а не суб'єкт дії. Наприклад, «була доставлена» замість «доставили».

2. Лексичні трансформації:

Підбір синонімів. Вибір синонімів залежить від контексту і стилю тексту.

Адаптація до юридичного контексту за допомогою використання специфічної юридичної термінології.

Культурна адаптація - врахування особливостей української правової системи.

3. Синтаксичні трансформації:

Використання складнопідрядних речень - для передачі складних логічних зв'язків.

Інверсія. Зміна звичайного порядку слів для підкреслення певної частини речення.

«Anyone who has been the victim of unlawful arrest or detention shall have an enforceable right to compensation»[38]. «Кожен, хто був жертвою незаконного арешту чи тримання під вартою, має право на компенсацію, якій надано позовної сили»[19].

Anyone who has been the victim of unlawful arrest or detention – Кожен, хто був жертвою незаконного арешту чи тримання під вартою: Переклад точно передає зміст англійського виразу, підкреслюючи, що мова йде про особу, яка постраждала від незаконних дій. Терміни «unlawful arrest» та

«unlawful detention» об'єднані в один український вираз «незаконного арешту чи тримання під вартою», що відображає різні форми незаконного позбавлення волі.

shall have an enforceable right to compensation – має право на компенсацію, якій надано позовної сили: Ця частина речення точно передає ідею, що право на компенсацію є юридично захищеним і може бути відстояне в суді. Вираз «позовної сили» підкреслює, що це право може бути реалізовано через судовий процес.

1. Граматичні трансформації:

Зміна порядку слів. Це одна з найпоширеніших трансформацій, пов'язана з відмінностями у граматичному ладі мов. Наприклад, в українській мові дієслово часто стоїть на другому місці в реченні. В англійському оригіналі «Anyone who has been the victim...» порядок слів інший, ніж в українському перекладі «Кожен, хто був жертвою...».

Використання дієприкметників. Дієприкметники дозволяють стисло і точно передавати інформацію, виражаючи ознаку або дію іменника. Наприклад, «був жертвою» замість «який був жертвою».

Застосування пасивних конструкцій: Пасивні конструкції підкреслюють дію, а не суб'єкт дії. Це часто використовується в юридичних текстах для об'єктивності викладу. Наприклад: «має право» замість «йому надається право».

Узгодження часів: Дієслова в реченні повинні узгоджуватися за часом.

2. Лексичні трансформації:

Підбір синонімів. Вибір синонімів залежить від контексту і стилю тексту.

Адаптація до юридичного контексту. Використання специфічної юридичної термінології, такої як «позовної сили».

Культурна адаптація. Врахування особливостей української правової системи. Вибір терміна «позовної сили» відображає українську юридичну практику.

3. Синтаксичні трансформації:

Використання складнопідрядних речень - для передачі складних логічних зв'язків. «Кожен, хто був жертвою...» - це складнопідрядне речення, яке дозволяє точно передати зміст оригіналу.

Інверсія. Зміна звичайного порядку слів для підкреслення певної частини речення.

Проведений аналіз зразків перекладу юридичних текстів з англійської на українську мову дозволяє зробити ряд висновків щодо характерних трансформацій, які застосовуються в цій галузі перекладу. Юридичні тексти відзначаються високим ступенем формалізації, точністю термінології та специфічною структурою. Переклад таких текстів вимагає не лише знання двох мов, але й глибокого розуміння правових систем обох країн, а також володіння спеціальними перекладацькими навичками. Особливістю такого перекладу є необхідність забезпечити не лише точність передачі змісту, але й збереження юридичної сили та автентичності тексту.

Одним з ключових аспектів перекладу юридичних текстів є застосування трансформаційних процесів, які дозволяють адаптувати текст до особливостей цільової мови та культури. Розглянемо детальніше основні типи трансформацій, що використовуються в цій галузі перекладу.

Грамматичні трансформації є невід'ємною частиною перекладу юридичних текстів і пов'язані з відмінностями граматичних систем мов. Найчастіше зустрічаються наступні трансформації:

Зміна порядку слів. Через відмінності в структурі речення в різних мовах, порядок слів у перекладі часто змінюється для забезпечення природності висловлювання.

Використання дієприкметників. Дієприкметники дозволяють стисло і точно передавати інформацію, виражаючи додаткові ознаки або дії.

Застосування пасивних конструкцій. Пасивні конструкції підкреслюють дію, а не суб'єкт дії, що є характерним для юридичних текстів, де часто важливіший сам факт здійснення дії, а не її виконавець.

Узгодження часів. Дієслова в реченні повинні узгоджуватися за часом, що є важливим для збереження логічної послідовності викладу.

Лексичні трансформації пов'язані з підбором відповідних лексичних одиниць в цільовій мові. Найбільш поширені такі типи лексичних трансформацій:

Підбір синонімів. Вибір синонімів залежить від контексту і стилю тексту, а також від відсутності точного відповідника в цільовій мові.

Адаптація до юридичного контексту. Використання специфічної юридичної термінології, яка може відрізнятися в різних правових системах.

Культурна адаптація. Врахування культурних особливостей і правових систем країн, що можуть впливати на вибір лексичних одиниць.

Синтаксичні трансформації стосуються змін у структурі речення. Найчастіше використовуються такі типи синтаксичних трансформацій:

1. Використання складнопідрядних речень. Складні підрядні речення дозволяють передавати складні логічні зв'язки між різними частинами речення.
2. Інверсія. Зміна звичайного порядку слів для підкреслення певної частини речення або створення стилістичного ефекту.

Переклад юридичних текстів є складним і відповідальним завданням, яке вимагає від перекладача високого рівня професіоналізму та постійного самовдосконалення. Застосування різноманітних трансформаційних процесів дозволяє забезпечити точність, ясність і юридичну силу перекладу. Однак, успішний переклад можливий лише за умови глибокого розуміння як юридичної, так і лінгвістичної специфіки тексту.

Для повного розуміння процесу перекладу юридичних текстів необхідно розглянути його на різних рівнях: від перекладу цілих речень до окремих термінів. Саме аналіз термінологічних трансформацій дозволяє виявити специфічні особливості юридичного перекладу та визначити найбільш ефективні стратегії його здійснення.

«No one shall be imprisoned merely on the ground of inability to fulfil a contractual obligation»[38]. «Ніхто не може бути позбавлений волі на тій лише підставі, що він не в змозі виконати якесь договірне зобов'язання»[19].

Термін «imprisoned» (англійською) було перекладено як «позбавлений волі» (українською). Цей переклад є прикладом описового перекладу, оскільки український еквівалент передає більш широке поняття, ніж англійський оригінал. Хоча термін «imprisoned» конкретизує місце позбавлення волі (в'язниця), у контексті даної статті обидва терміни передають однаковий зміст - позбавлення особистої свободи. Вибір більш широкого терміна «позбавлений волі» є цілком обґрунтованим, оскільки він дозволяє уникнути надмірної конкретизації і підкреслює саме суть обмеження свободи особи.

Термін «inability» (англійською) було перекладено як «не в змозі» (українською). Цей переклад також є прикладом описового перекладу. Обидва вирази передають ідею відсутності здатності виконати якусь дію. Вибір більш розгорнутого варіанту «не в змозі» дозволяє повніше передати сенс оригіналу.

Найбільш цікавим є переклад терміна «a contractual obligation». Тут використано калькування, тобто прямий переклад терміна з англійської мови на українську. Такий підхід є доцільним, оскільки термін «договірне зобов'язання» є усталеним у українській юридичній практиці і точно передає юридичне поняття зобов'язання, що виникає з договору.

Таким чином, аналіз перекладу даного фрагмента демонструє, що перекладач успішно використав різні типи перекладацьких трансформацій для досягнення максимальної точності та адекватності перекладу. Вибір між описовим перекладом і калькуванням залежав від конкретного контексту та мети перекладу.

«To have adequate time and facilities for the preparation of his defence and to communicate with counsel of his own choosing;»[38]. «мати достатній час і

можливості для підготовки свого захисту і спілкуватися з обраним самим ним захисником;»[19].

Проведений аналіз перекладу юридичного тексту демонструє комплексний підхід до забезпечення його точності та стилістичної відповідності. Використання різних типів перекладацьких трансформацій дозволило адекватно передати зміст оригіналу українською мовою.

Лексичні трансформації, зокрема синонімічні заміни та вибір більш широких термінів, забезпечили точне передавання нюансів значення таких понять: «adequate» замінено на «достатній» - синонімічна заміна, яка передає необхідний відтінок достатності часу та ресурсів; «facilities» замінено на «можливості» - більш широкий термін, який охоплює не лише матеріальні ресурси, але й умови для підготовки; «counsel» було замінено на «захисник» - прямий юридичний термін. Використання прямого юридичного терміна сприяло збереженню юридичної специфіки тексту.

Синтаксичні трансформації, такі як перестановка слів та додавання уточнюючих конструкцій, дозволили адаптувати речення до норм української граматики та забезпечити його зрозумілість для українського читача. Зокрема, додавання словосполучення «самим ним» підкреслило активну роль особи в процесі вибору захисника.

Семантичні трансформації, а саме конкретизація значень, були необхідні для адаптації терміна «facilities» до юридичного контексту. Заміна його на «можливості для підготовки» дозволила чітко визначити, які саме ресурси та умови мають бути надані особі для підготовки до захисту.

Таким чином, у процесі перекладу було здійснено комплексний аналіз лексичних, синтаксичних та семантичних особливостей оригіналу, що дозволило забезпечити не лише точність перекладу, але й його стилістичну адекватність. Використання різних типів трансформацій свідчить про професійний підхід до перекладу юридичних текстів, який передбачає глибоке розуміння як юридичної термінології, так і особливостей обох мов.

«To have the free assistance of an interpreter if he cannot understand or speak the language used in court;»[38]. «користуватися безплатною допомогою перекладача, якщо він не розуміє мови, використовуваної в суді, або не говорить цією мовою;»[19].

Проведений аналіз перекладу юридичного тексту засвідчує застосування комплексу перекладацьких трансформацій з метою досягнення максимальної точності та стилістичної відповідності українського еквіваленту.

Лексичні трансформації, зокрема синонімічні заміни та використання специфічної юридичної термінології, забезпечили адекватну передачу змісту оригіналу. Заміна «free assistance» на «безплатну допомогу» та «interpreter» на «перекладач» сприяла збереженню юридичної специфіки тексту, тоді як розширення конструкції «cannot understand or speak» до «не розуміє або не говорить» дозволило уточнити права особи у судовому процесі.

Синтаксичні трансформації, такі як перестановка слів та додавання уточнюючих елементів, сприяли адаптації речення до норм української граматики та забезпечили його зрозумілість. Додавання словосполучення «використовуваної в суді» конкретизувало мовну ситуацію, в якій особа має право на безкоштовного перекладача.

Семантичні трансформації, зокрема конкретизація значення терміна «language used in court», дозволили точно передати юридичний контекст, в якому використовується це поняття. Заміна його на «мова, використовувана в суді» усунула можливість двоякого тлумачення і забезпечила чітке розуміння права особи на мовний супровід у судовому процесі.

«Everyone shall have the right to recognition everywhere as a person before the law»[38]. «Кожна людина, де б вона не перебувала, має право на визнання її правосуб'єктності»[19].

Лексичні трансформації відіграли ключову роль у забезпеченні адекватності перекладу. Заміна англійського «everyone» на українське «кожна людина» є прямим еквівалентом і підкреслює універсальність

суб'єкта права. Синонімічна заміна «shall have the right» на «має право» точно передає юридичне значення наявності певної повноваження. Найбільш цікавою є семантична трансформація виразу «recognition everywhere as a person before the law». Український еквівалент «визнання її правосуб'єктності» більш конкретно передає ідею про визнання особи як суб'єкта правовідносин, тобто носія прав і обов'язків. Така трансформація дозволяє уникнути потенційної багатозначності англійського оригіналу і забезпечує чітке розуміння змісту норми.

Синтаксичні трансформації також були необхідними для адаптації речення до норм української мови. Перестановка слів та додавання словосполучення «де б вона не перебувала» сприяли не лише граматичній правильності, але й логічному акцентуванню на універсальності права на визнання.

Семантичні трансформації були зосереджені на конкретизації поняття «recognition everywhere as a person before the law». Використання терміна «правосуб'єктність» дозволило чітко визначити юридичний статус особи, на який поширюється право на визнання.

Термін «recognition everywhere as a person before the law» містить кілька важливих юридичних понять:

Recognition - визнання особистості передбачає офіційне визнання державою існування індивіда як суб'єкта права.

Everywhere - це поняття підкреслює універсальність права на визнання, незалежно від місця перебування особи.

As a person before the law - це формулювання вказує на рівність усіх людей перед законом та на їхнє право на захист своїх прав і свобод.

Український еквівалент «визнання її правосуб'єктності» найбільш точно передає сукупність цих понять. Термін «правосуб'єктність» відображає загальний юридичний статус особи, а слово «визнання» підкреслює необхідність державного акту, який констатує цей статус.

«No one shall be subjected to arbitrary or unlawful interference with his privacy, family, home or correspondence, nor to unlawful attacks on his honour and reputation»[38]. «Ніхто не повинен зазнавати свавільного чи незаконного втручання в його особисте і сімейне життя, свавільних чи незаконних посягань на недоторканність його житла або таємницю його кореспонденції чи незаконних посягань на його честь і репутацію»[19].

Проведений аналіз перекладу даної фрази на українську мову дозволяє зробити висновок про використання комплексу перекладацьких трансформацій з метою забезпечення точності та стилістичної відповідності.

При перекладі цього юридичного тексту було використано декілька методів:

Прямий переклад: Для загальноживаних слів та термінів, таких як «no one», «home», «correspondence», було застосовано прямий переклад, оскільки в українській мові існують точні відповідники.

Семантичний переклад: Більшість термінів, особливо пов'язаних з юридичною сферою, потребували більш глибокого аналізу та підбору відповідників, які б точно передавали їхнє значення в контексті. Наприклад, термін «arbitrary» було перекладено як «свавільний», що найбільш точно передає ідею довільності та необґрунтованості.

Транскодування: Цей метод полягає у передачі змісту терміна за допомогою опису. Наприклад, сполучення «unlawful attacks on his honour and reputation» було перекладено як «незаконних посягань на його честь і репутацію», що детальніше розкриває зміст оригіналу.

Лексичні трансформації відіграли ключову роль у забезпеченні адекватності перекладу. Заміна англійського «no one» на українське «ніхто» є прямим еквівалентом і підкреслює універсальність суб'єкта права. Синонімічна заміна «shall be subjected to» на «повинен зазнавати» точно передає юридичне значення пасивного стану суб'єкта щодо дії. Найбільш цікавою є семантична трансформація виразу «arbitrary or unlawful interference». Український еквівалент «свавільного чи незаконного

втручання» більш конкретно передає ідею неправомірного втручання в приватне життя.

Синтаксичні трансформації також були необхідними для адаптації речення до норм української мови. Перестановка слів та додавання словосполучення «його» сприяли не лише граматичній правильності, але й логічному акцентуванню на суб'єкті дії.

Семантичні трансформації були зосереджені на конкретизації понять, пов'язаних з приватним життям. Використання таких термінів як «особисте життя», «сімейне життя», «житло», «кореспонденція», «честь» і «репутація» дозволило чітко визначити сфери, які охороняються законом.

«No one shall be subject to coercion which would impair his freedom to have or to adopt a religion or belief of his choice»[38]. «Ніхто не повинен зазнавати примусу, що принижує його свободу мати чи приймати релігію або переконання на свій вибір»[19].

При перекладі цього положення, яке гарантує свободу віросповідання, було використано комплексний підхід, що включає в себе різноманітні перекладацькі трансформації.

Лексичні трансформації відіграли ключову роль у забезпеченні точності та адекватності перекладу. Заміна англійського «no one» на українське «ніхто» є прямим еквівалентом і підкреслює універсальність суб'єкта права. Синонімічна заміна «shall be subjected to» на «повинен зазнавати» точно передає юридичне значення пасивного стану суб'єкта щодо дії. Семантична трансформація виразу «coercion» на «примус» більш конкретно передає ідею насильницького впливу. Термін «impair» було перекладено як «принижує», що вказує на обмеження свободи.

Синтаксичні трансформації також були необхідними для адаптації речення до норм української мови. Перестановка слів та додавання словосполучення «на свій вибір» сприяли не лише граматичній правильності, але й логічному акцентуванню на свободі вибору релігії або переконання.

Семантичні трансформації були зосереджені на конкретизації понять, пов'язаних зі свободою совісті. Використання таких термінів як «мати чи приймати релігію або переконання» дозволило чітко визначити сферу, яка охороняється законом.

Для багатьох слів було використано прямий переклад, оскільки в українській мові існують точні відповідники (наприклад, «no one» - «ніхто», «freedom» - «свобода»). Цей метод дозволяє зберегти лаконічність і точність викладу.

Для слів, які мають більш глибокий зміст або юридичні нюанси, було використано семантичний переклад. Наприклад, «coercion» було перекладено як «примус», щоб передати ідею насильницького впливу. Цей метод забезпечує більш глибоке розуміння змісту терміна.

Для деяких словосполучень було використано транскодування, тобто переклад за змістом. Наприклад, «to have or to adopt a religion or belief of his choice» було перекладено як «мати чи приймати релігію або переконання на свій вибір». Цей метод дозволяє адаптувати вираз до норм української мови і забезпечити його зрозумілість.

«Any advocacy of national, racial or religious hatred that constitutes incitement to discrimination, hostility or violence shall be prohibited by law»[38].
«Будь-який виступ на користь національної, расової чи релігійної ненависті, що являє собою підбурювання до дискримінації, ворожнечі або насильства, повинен бути заборонений законом»[19].

Лексичні трансформації відіграли ключову роль у забезпеченні точності та адекватності перекладу. Заміна англійського «any advocacy of» на українське «будь-який виступ на користь» є семантичною трансформацією, яка більш точно передає ідею підтримки або захисту певної ідеї. Прямий переклад термінів «national, racial or religious hatred», «discrimination, hostility or violence» забезпечив збереження юридичної точності[1]. Синонімічна заміна «shall be prohibited» на «повинен бути заборонений» підкреслила обов'язковий характер заборони.

Синтаксичні трансформації були необхідні для адаптації речення до норм української мови. Перестановка слів та додавання словосполучення «що являє собою» сприяли не лише граматичній правильності, але й логічному акцентуванню на зв'язку між підбурюванням і наслідками.

Семантичні трансформації були зосереджені на конкретизації понять. Вираз «advocacy of» був конкретизований як «виступ на користь», що звучить більш природно в українській мові та точніше передає зміст.

Більшість слів та словосполучень було перекладено прямо, оскільки в українській мові існують точні відповідники. Цей метод дозволяє зберегти лаконічність і точність викладу.

Для деяких словосполучень було використано семантичний переклад, щоб передати більш точний зміст. Наприклад, «advocacy of» було перекладено як «виступ на користь». Цей метод забезпечує більш глибоке розуміння змісту терміна[2].

У цьому прикладі перекладу спостерігається високий рівень відповідності між оригіналом та перекладом. Прямий переклад та семантичні трансформації забезпечили точне передавання змісту речення, збереження юридичної точності та стилістичної відповідності.

«States Parties to the present Covenant shall take appropriate steps to ensure equality of rights and responsibilities of spouses as to marriage, during marriage and at its dissolution. In the case of dissolution, provision shall be made for the necessary protection of any children»[38]. «Держави, які беруть участь у цьому Пакті, повинні вжити належних заходів для забезпечення рівності прав і обов'язків обох з подружжя щодо одруження, під час перебування в шлюбі і при його розірванні. В разі розірвання шлюбу має передбачатися необхідний захист усіх дітей»[19].

Проведений аналіз перекладу даного фрагмента міжнародного договору на українську мову дозволяє детально дослідити процес передачі юридичного тексту з однієї мови на іншу. Оригінальне англійське речення

відображає загальновизнаний принцип рівності прав чоловіка та жінки в шлюбі, гарантований міжнародним правом.

Лексичні трансформації відіграли ключову роль у забезпеченні точності та адекватності перекладу. Заміна англійського «States Parties» на українське «Держави, які беруть участь» є семантичною трансформацією, яка деталізує суб'єкт міжнародного договору. Аналогічно, вираз «as to marriage, during marriage and at its dissolution» був розгорнутий для більш чіткого відображення різних стадій сімейних відносин. Термін «spouses» був замінений на «обох з подружжя» для підкреслення рівності прав чоловіка та жінки.

Синтаксичні трансформації були необхідні для адаптації речення до норм української мови. Перестановка слів та додавання уточнюючих словосполучень забезпечили природність і зрозумілість українського тексту.

Семантичні трансформації були зосереджені на конкретизації понять, особливо в контексті юридичного документа. Наприклад, вираз «shall take appropriate steps» було передано як «повинні вжити належних заходів», що підкреслює обов'язковий характер дій держав[23].

Більшість термінів було перекладено прямо, оскільки існують точні відповідники в українській мові. Семантичний переклад використовувався для передачі більш широкого контексту або для адаптації до норм української юридичної мови.

Проведене дослідження перекладацьких трансформацій у фрагментах міжнародних договорів дозволило виявити ряд важливих особливостей, які характеризують цей вид перекладу.

Переклад юридичних текстів, особливо міжнародних договорів, є багатограним і складним процесом, що вимагає від перекладача не лише глибоких знань двох мов, але й поглибленого розуміння юридичних концепцій, культурних нюансів та контексту, в якому функціонують юридичні терміни.

Ключові висновки дослідження:

Комплексність процесу перекладу: Переклад юридичних текстів є багаторівневим процесом, який включає в себе не лише лексичні та граматичні трансформації, але й глибокий аналіз змісту, врахування культурних особливостей та юридичного контексту[15].

Домінантність лексичних трансформацій: Найчастіше в юридичних текстах використовуються лексичні трансформації, такі як заміни, конкретизації та генералізації. Це пояснюється тим, що юридичні тексти насичені специфічною термінологією, яка часто не має прямих відповідників в інших мовах.

Важливість синтаксичних трансформацій: Синтаксичні трансформації необхідні для адаптації синтаксичних конструкцій до норм мови перекладу. Це дозволяє забезпечити природність і зрозумілість перекладу.

Роль семантичних трансформацій: Семантичні трансформації використовуються для уточнення значення термінів, особливо в тих випадках, коли прямий переклад може призвести до неоднозначності або втрати змісту[2].

Вплив контексту: Контекст відіграє вирішальну роль у виборі перекладацьких трансформацій. Один і той же термін може мати різні значення в різних контекстах, тому перекладач повинен ретельно аналізувати контекст, в якому використовується термін.

Специфіка юридичної термінології: Юридична термінологія характеризується точністю, однозначністю та стабільністю. Перекладач повинен володіти глибокими знаннями юридичної термінології обох мов[48].

Культурні відмінності: Культурні відмінності можуть впливати на вибір перекладацьких трансформацій, оскільки різні культури можуть мати різне розуміння правових інститутів та юридичних концепцій.

Найбільш поширені типи перекладацьких трансформацій:

Заміна одного слова або словосполучення на інше з аналогічним значенням у мові перекладу.

Конкретизація або заміна більш загального терміна на більш конкретний[23].

Генералізація: Заміна більш конкретного терміна на більш загальний.

Перестановка слів: Зміна порядку слів у реченні для відповідності нормам мови перекладу.

Додавання слів для уточнення значення або для адаптації речення до контексту.

Вилучення слів, якщо вони є зайвими або не мають прямого відповідника в мові перекладу[15].

Отже, переклад юридичних текстів – це високоспеціалізована діяльність, що потребує від перекладача не лише досконалого володіння двома мовами, а й глибоких знань у галузі права, міжнародних відносин та культурології. Крім того, перекладач має бути готовим до вирішення численних завдань, пов'язаних зі специфікою юридичної термінології, різними правовими системами та культурними особливостями, що впливають на інтерпретацію юридичних понять. Вибір оптимальних перекладацьких трансформацій у кожному конкретному випадку визначається цілим рядом факторів, включаючи мету перекладу, цільову аудиторію, а також особливості вихідного та цільового текстів.

2.2 Зіставний аналіз перекладу англійської та німецькомовної юридичної документації

Порівняльний аналіз перекладу термінології з англійської на німецьку мову є важливим інструментом для дослідження особливостей юридичного дискурсу та виявлення універсальних та специфічних рис юридичної мови. Такий аналіз дозволяє глибше зрозуміти процеси формування та функціонування юридичних термінів, а також виявити потенційні труднощі при перекладі юридичних текстів.

Порівняльний аналіз перекладу юридичної термінології з англійської на німецьку мову є актуальним завданням сучасної лінгвістики, оскільки

забезпечує глибоке розуміння процесів формування та функціонування юридичного дискурсу в різних мовних культурах. Мета даного дослідження полягає у виявленні типових особливостей та проблем, які виникають при перекладі юридичних текстів між англійською та німецькою мовами. Для досягнення цієї мети було проведено порівняльний аналіз фрагментів міжнародного пакту про громадянські і політичні права.

«Each State Party to the present Covenant undertakes to respect and to ensure to all individuals within its territory and subject to its jurisdiction the rights recognized in the present Covenant, without distinction of any kind, such as race, colour, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth or other status»[38]. «Jeder Vertragsstaat verpflichtet sich, die in diesem Pakt anerkannten Rechte zu achten und sie allen in seinem Gebiet befindlichen und seiner Herrschaftsgewalt unterstehenden Personen ohne Unterschied wie insbesondere der Rasse, der Hautfarbe, des Geschlechts, der Sprache, der Religion, der politischen oder sonstigen Anschauung, der nationalen oder sozialen Herkunft, des Vermögens, der Geburt oder des sonstigen Status zu gewährleisten»[35].

Проведений аналіз фрагментів англійської та німецької юридичних текстів, присвячених захисту прав людини, виявив як значні спільні риси, так і певні відмінності в термінології та граматичних конструкціях.

Спільність термінології є очевидною для базових юридичних понять, таких як «держава-учасниця» (State Party/Vertragsstaat), «права» (rights/Rechte), «особи» (individuals/Personen), «територія» (territory/Gebiet) та «юрисдикція» (jurisdiction/Herrschaftsgewalt). Це свідчить про загальноєвропейські міжнародні стандарти у сфері прав людини та про вплив європейської правової традиції на обидві мови. Схожість у переліку дискримінаційних ознак також підтверджує універсальність принципів, закріплених у відповідних міжнародних документах. Використання модальних дієслів «зобов'язується» (undertakes) та «зобов'язується»

(verpflichtet sich) для підкреслення обов'язкового характеру зобов'язань є типовим для юридичних текстів обох мов[34].

Відмінності в термінології та граматичних конструкціях пов'язані з особливостями правових систем, історичним розвитком мов та культурними нюансами. Детальніший опис кола осіб («*allen in seinem Gebiet befindlichen und seiner Herrschaftsgewalt unterstehenden Personen*»), на яких поширюється дія положення у німецькій версії, свідчить про більш традиційну для германської правової системи тенденцію до деталізації. Вибір різних слів для вираження одних і тих самих понять «*to respect and to ensure*» перекладається як «*achten und gewährleisten*», а також використання складніших граматичних конструкцій у німецькій мові є наслідком її більш розвиненої системи відмінків та складнопідрядних речень.

Методи перекладу, використані в аналізованих фрагментах, відображають типовий підхід до перекладу юридичних текстів. Прямий переклад застосовується для базових термінів, які мають точні відповідники в обох мовах. Транспозиція та модуляція використовуються для адаптації синтаксичних конструкцій та семантики до особливостей цільової мови. Культурна адаптація є необхідною для врахування відмінностей у правових системах та культурних контекстах[39].

«*To ensure that any person claiming such a remedy shall have his right thereto determined by competent judicial, administrative or legislative authorities, or by any other competent authority provided for by the legal system of the State, and to develop the possibilities of judicial remedy;*»[38].

«*dafür Sorge zu tragen, dass jeder, der eine solche Beschwerde erhebt, sein Recht durch das zuständige Gerichts-, Verwaltungs- oder Gesetzgebungsorgan oder durch eine andere, nach den Rechtsvorschriften des Staates zuständige Stelle feststellen lassen kann, und den gerichtlichen Rechtsschutz auszubauen;*»[35].

Спільні риси обумовлені універсальністю правових принципів та впливом міжнародного права. Обидва тексти використовують базову юридичну термінологію, яка має прямі відповідники в обох мовах: «право»

(right/Recht), «правосуддя» (judicial remedy/gerichtlichen Rechtsschutz), «держава» (State/Staat), «особа» (person/Person). Крім того, обидва тексти стосуються процедури захисту прав, включаючи визначення компетентних органів та розширення можливостей судового захисту[34].

Відмінності пов'язані з особливостями правових систем, історичним розвитком мов та культурними нюансами. Німецька версія демонструє більшу деталізацію при описі органів, які можуть розглядати скаргу (судові, адміністративні, законодавчі). Це відображає традиційну для германської правової системи тенденцію до детальної регламентації процедур. Граматичні конструкції німецької мови, такі як пасивний стан та дієприкметникові звороти, дозволяють більш точно передавати юридичні нюанси та відносини між суб'єктами права.

Методи перекладу, використані в аналізованих фрагментах, також заслуговують на увагу. Транспозиція, модуляція та калькування є типовими прийомами, що використовуються при перекладі юридичних текстів. Транспозиція дозволяє адаптувати синтаксичні конструкції до особливостей цільової мови. Використовується для адаптації англійської конструкції «to ensure that» до німецької мови. Модуляція використовується для передачі змісту за допомогою інших мовних засобів, що є більш характерними для цільової мови. Використання виразу «dafür Sorge zu tragen» є більш формальним і характерним для німецької юридичної мови. Калькування дозволяє зберегти структуру вихідного виразу, що особливо корисно при перекладі термінів. Термін «gerichtlichen Rechtsschutz» є калькою з англійської мови і широко використовується в німецькій юридичній практиці. Культурна адаптація є необхідною для врахування відмінностей у правових системах та культурних контекстах[47].

«There shall be no restriction upon or derogation from any of the fundamental human rights recognized or existing in any State Party to the present Covenant pursuant to law, conventions, regulations or custom on the pretext that the present Covenant does not recognize such rights or that it recognizes them to a

lesser extent»[38]. «Die in einem Vertragsstaat durch Gesetze, Übereinkommen, Verordnungen oder durch Gewohnheitsrecht anerkannten oder bestehenden grundlegenden Menschenrechte dürfen nicht unter dem Vorwand beschränkt oder außer Kraft gesetzt werden, dass dieser Pakt derartige Rechte nicht oder nur in einem geringen Ausmaße anerkenne»[35].

Проведений аналіз виявляє як спільні риси, так і суттєві відмінності в термінології та граматичних конструкціях, які характерні для юридичних текстів англійської та німецької мов.

Спільні риси обумовлені універсальністю правових принципів та впливом міжнародного права. Обидва тексти використовують базову юридичну термінологію, яка має прямі відповідники в обох мовах: «права людини» (human rights/Menschenrechte), «держава-учасниця» (State Party/Vertragsstaat), «закон» (law/Gesetz), «договір» (convention/Übereinkommen). Крім того, обидва тексти підкреслюють принцип невід'ємності прав людини, тобто неможливість обмеження або скасування фундаментальних прав[46].

Відмінності пов'язані з особливостями правових систем, історичним розвитком мов та культурними нюансами. Німецька версія демонструє більшу деталізацію при описі джерел, з яких можуть виникати права людини (закони, угоди, норми, звичаї). Це відображає традиційну для германської правової системи тенденцію до детальної регламентації процедур. Граматичні конструкції німецької мови, такі як пасивний стан та дієприкметникові звороти, дозволяють більш точно передавати юридичні нюанси та відносини між суб'єктами права. Деякі слова мають різні відповідники: наприклад, «restriction» перекладається як «Beschränkung».

Методи перекладу, використані в аналізованих фрагментах, також заслуговують на увагу. Прямий переклад застосовується для базових термінів, що мають точні відповідники в обох мовах (наприклад, «human rights» - «Menschenrechte»). Транспозиція дозволяє адаптувати синтаксичні конструкції до особливостей цільової мови (наприклад, зміна порядку

слів)[48]. Використовується для адаптації англійської конструкції «There shall be no restriction» до німецької мови. В англійській мові часто використовується пасивний стан, тоді як в німецькій мові частіше використовується активний стан. Наприклад, речення «The right to life shall be protected by law» може бути перекладено як «Das Recht auf Leben wird durch das Gesetz geschützt». Модуляція використовується для передачі змісту за допомогою інших мовних засобів, що є більш характерними для цільової мови (наприклад, «on the pretext that» - «unter dem Vorwand dass»). Культурна адаптація є необхідною для врахування відмінностей у правових системах та культурних контекстах. У різних правових системах можуть бути різні терміни для позначення одних і тих же понять. Наприклад, в англійському праві використовується термін «common law», тоді як в німецькому праві – «Gewohnheitsrecht».

«In countries which have not abolished the death penalty, sentence of death may be imposed only for the most serious crimes in accordance with the law in force at the time of the commission of the crime and not contrary to the provisions of the present Covenant and to the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. This penalty can only be carried out pursuant to a final judgement rendered by a competent court»[38]. «In Staaten, in denen die Todesstrafe nicht abgeschafft worden ist, darf ein Todesurteil nur für schwerste Verbrechen auf Grund von Gesetzen verhängt werden, die zur Zeit der Begehung der Tat in Kraft waren und die den Bestimmungen dieses Paktes und der Konvention über die Verhütung und Bestrafung des Völkermordes nicht widersprechen. Diese Strafe darf nur auf Grund eines von einem zuständigen Gericht erlassenen rechtskräftigen Urteils vollstreckt werden»[35].

Обидва тексти демонструють спільні риси, пов'язані з універсальністю юридичних принципів, та відмінності, обумовлені особливостями правових систем та мов.

Значні спільні риси, що свідчать про універсальність деяких юридичних принципів та їх закріплення в правових системах різних країн.

Обидва тексти демонструють використання фундаментальних юридичних термінів, що мають прямі відповідники в обох мовах. Такі терміни, як «смертна кара» (death penalty/Todesstrafe), «злочин» (crime/Verbrechen), «закон» (law/Gesetz), «суд» (court/Gericht), є універсальними для більшості правових систем і відображають базові юридичні інститути. Наявність таких спільних термінів свідчить про загальні засади правової системи, які формувалися впродовж тривалого історичного розвитку і закріпилися в міжнародному праві[46].

Принцип обмеження смертної кари. Обидва тексти підкреслюють, що смертна кара може застосовуватися лише за найтяжчі злочини та за певних умов. Цей принцип відображає еволюцію правової думки та зростання розуміння необхідності захисту людського життя. Обмеження застосування смертної кари є результатом тривалих дискусій та міжнародних угод, спрямованих на забезпечення справедливого та гуманного правосуддя.

Спільні риси зумовлені універсальністю юридичних принципів. Наявність спільних юридичних понять та принципів в різних правових системах свідчить про існування загальнолюдських цінностей та прагнення до справедливості. Також слід додати вплив міжнародного права. Міжнародні договори та конвенції, такі як Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, встановлюють мінімальні стандарти прав людини, включаючи право на життя. Ці стандарти впливають на національне законодавство різних країн, сприяючи уніфікації юридичної термінології та принципів. Необхідно зазначити важливість еволюції правової думки. Історично склалося так, що смертна кара застосовувалася широко. Однак з часом зросла свідомість суспільства щодо недопустимості позбавлення життя, навіть за найтяжчі злочини. Це призвело до поступового обмеження застосування смертної кари та формування принципу її застосування лише за найважчих обставин.

Таким чином, виявлені спільні риси в аналізованих текстах свідчать про загальні тенденції в розвитку сучасного права та про вплив міжнародних

стандартів на національне законодавство. Розуміння цих спільних рис є важливим для ефективного перекладу юридичних текстів та забезпечення точності передачі юридичної інформації[39].

Проаналізувавши англійську та німецьку версії тексту, що регулює застосування смертної кари, можна виявити ряд суттєвих відмінностей, які відображають особливості правових систем та мовних традицій двох країн.

Рівень деталізації: Німецька версія демонструє значно більшу деталізацію при описі злочинів, за які може бути призначена смертна кара, використовуючи термін «schwerste Verbrechen» (найтяжчі злочини). На противагу цьому, англійська версія використовує більш загальний термін «most serious crimes». Така різниця в деталізації відображає тенденцію німецької правової системи до більш чіткої регламентації та конкретизації юридичних норм. Це пов'язано з історичним розвитком німецького права, що характеризується детальною кодифікацією та прагненням до юридичної визначеності[32].

Грамматичні конструкції: Німецька мова, як мова з розвиненою граматичною системою, дозволяє передавати більш тонкі юридичні нюанси за допомогою складних граматичних конструкцій. Наприклад, використання пасивного стану в німецькій версії («Diese Strafe darf nur vollstreckt werden») підкреслює, що виконання смертної кари є результатом судового рішення, а не волевиявлення окремих осіб. Це відображає принцип верховенства права, який є фундаментальним для більшості правових систем[17].

Вибір лексики: Різні правові системи та культурні контексти впливають на вибір лексичних одиниць. Наприклад, англійський вираз «pursuant to» (відповідно до) має більш загальний характер і може використовуватися для опису різних видів правових відносин. Німецький еквівалент «auf Grund von» (на підставі) має більш конкретне значення і вказує на те, що певне рішення приймається на основі конкретного юридичного акта або норми. Така різниця в лексиці відображає різні підходи

до тлумачення правових норм в англо-саксонській та континентальній правових системах[27].

Для досягнення точності та адекватності перекладу застосовується комплекс методів, які дозволяють передати зміст оригіналу з урахуванням особливостей цільової мови та культури[32].

Прямий переклад є найпростішим методом, який полягає у використанні точних відповідників термінів в обох мовах. Однак, такий підхід можливий лише для обмеженого кола термінів, що мають універсальне значення. Для більшості юридичних термінів характерна багатозначність та контекстуальна залежність, що вимагає використання інших методів перекладу[2].

Транспозиція є більш складним методом, який передбачає зміну порядку слів або частин речення для адаптації до граматичних правил цільової мови. Наприклад, англійська мова часто використовує пасивний стан для підкреслення дії, тоді як німецька мова більше схильна до активного стану. Таким чином, транспозиція дозволяє передати зміст оригіналу, зберігаючи при цьому граматичну правильність перекладу[18].

Модуляція є методом, який передбачає зміну способу вираження думки для більш адекватного передачі змісту в цільовій мові. Наприклад, англійський вираз «in accordance with» (відповідно до) передає ідею відповідності певним правилам, тоді як німецький вираз «auf Grund von» (на підставі) підкреслює причиново-наслідковий зв'язок. Вибір того чи іншого способу вираження залежить від контексту та прагнення передати саме ті нюанси значення, які є важливими в конкретному випадку.

Культурна адаптація є найскладнішим і найвідповідальнішим методом перекладу. Вона передбачає врахування особливостей правових систем, культурних контекстів та історичних традицій обох мов. Наприклад, поняття «найтяжчий злочин» може мати різне тлумачення в різних правових системах, що вимагає від перекладача знання специфіки правового регулювання в кожній конкретній країні.

«When deprivation of life constitutes the crime of genocide, it is understood that nothing in this article shall authorize any State Party to the present Covenant to derogate in any way from any obligation assumed under the provisions of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide»[38]. «Erfüllt die Tötung den Tatbestand des Völkermordes, so ermächtigt dieser Artikel die Vertragsstaaten nicht, sich in irgendeiner Weise einer Verpflichtung zu entziehen, die sie nach den Bestimmungen der Konvention über die Verhütung und Bestrafung des Völkermordes übernommen haben» [35].

Наведений фрагмент тексту демонструє характерні особливості перекладу юридичних документів, особливо в контексті міжнародного права. Незважаючи на наявність спільних рис, пов'язаних з універсальністю юридичних принципів, між англійською та німецькою версіями можна виявити суттєві відмінності, обумовлені особливостями правових систем та мовних традицій.

Наведені фрагменти англійської та німецької версій статті про геноцид демонструють наявність спільних рис, що є характерними для міжнародного права. Ці спільні риси свідчать про універсальність певних юридичних принципів та їх закріплення в правових системах різних країн.

По-перше, обидва тексти використовують фундаментальні юридичні терміни, які мають прями відповідники в обох мовах. Такі терміни, як «вбивство» (deprivation of life/Tötung), «геноцид» (crime of genocide/Völkermord), «держава-учасниця» (State Party/Vertragsstaat) та «конвенція» (Convention/Konvention), є універсальними для міжнародного права і відображають загальнолюдські цінності та принципи. Наявність таких спільних термінів свідчить про спроби міжнародного співтовариства створити єдиний юридичний мовний простір для ефективного регулювання відносин між державами[2].

По-друге, обидва тексти підкреслюють принцип невід'ємності зобов'язань держав щодо запобігання та покарання геноциду. Цей принцип відображає міжнародно визнаний імператив захисту людства від найбільш

тяжких злочинів. Незалежно від мови, в якій викладено цей принцип, його суть залишається незмінною: держави несуть відповідальність за дотримання норм міжнародного права, що забороняють геноцид.

Наявність таких спільних рис свідчить про те, що міжнародне право, незважаючи на різноманітність національних правових систем, прагне до уніфікації та стандартизації юридичної термінології та принципів. Це необхідно для забезпечення ефективної міжнародної співпраці та захисту фундаментальних прав людини.

Незважаючи на наявність спільних фундаментальних юридичних понять, англійська та німецька версії юридичних текстів демонструють значні відмінності, які обумовлені специфікою правових систем та мовних традицій відповідних країн. Ці відмінності проявляються на рівні деталізації, граматичних конструкцій та вибору лексики[15].

Рівень деталізації є одним з ключових відмінностей. Німецька юридична традиція, що характеризується більш детальною регламентацією, часто вимагає використання більшої кількості слів та більш складних конструкцій для передачі юридичних нюансів. Наприклад, англійський вираз «a person» може бути перекладений на німецьку як «eine natürliche Person» (фізична особа) або «eine juristische Person» (юридична особа), в залежності від контексту, що демонструє більш деталізований підхід німецької мови до класифікації суб'єктів права.

Грамматичні конструкції також відіграють важливу роль. Німецька мова, з її розвиненою системою відмінків та підрядних речень, дозволяє передавати більш складні логічні зв'язки між різними елементами речення. Наприклад, англійська конструкція «The contract is valid» (Договір є дійсним) може бути перекладена на німецьку як «Der Vertrag ist gültig, sofern alle wesentlichen Vertragsbestandteile vorhanden sind» (Договір є дійсним, за умови наявності всіх істотних умов договору), що підкреслює більш формальний і детальний підхід німецької мови до юридичних формулювань[11].

Вибір лексики також є важливим аспектом. Відмінності в правових системах та культурних контекстах призводять до того, що одне і те саме юридичне поняття може мати різні відповідники в англійській та німецькій мовах. Наприклад, англійське слово «consideration» (міняло), яке має ключове значення в англо-саксонському праві, не має прямого відповідника в німецькому праві. Для передачі цього поняття можуть використовуватися різні німецькі терміни, такі як «Gegenleistung» (протипостачання) або «Leistung» (послуга), залежно від конкретного контексту[9].

Таким чином, переклад юридичних текстів з англійської на німецьку мову вимагає не тільки знання юридичної термінології, але й глибокого розуміння відмінностей між англо-саксонською та континентальною правовими системами. Перекладач повинен враховувати різні рівні деталізації, особливості граматичних конструкцій та нюанси лексики, щоб забезпечити точний і адекватний переклад юридичних текстів.

Процес перекладу юридичних текстів, особливо в контексті міжнародного права, є складним завданням, яке вимагає від перекладача не лише знання двох мов, але й глибокого розуміння правових систем, культурних особливостей та специфіки юридичної термінології. Для забезпечення точності та адекватності перекладу використовуються різноманітні методи.

Прямий переклад є найбільш очевидним методом, який застосовується тоді, коли в обох мовах існують точні відповідники юридичних термінів. Наприклад, терміни «геноцид» (crime of genocide/Völkermord), «конвенція» (Convention/Konvention) мають прямі відповідники і можуть бути перекладені без додаткових трансформацій. Однак, навіть при прямому перекладі необхідно враховувати контекст, оскільки значення слова може змінюватися залежно від контексту використання[23].

Транспозиція передбачає зміну порядку слів або частин речення для адаптації до граматичних правил цільової мови. Цей метод часто використовується при перекладі з мов з більш вільним порядком слів, таких

як англійська, на мови з більш фіксованим порядком слів, такі як німецька. Наприклад, англійська конструкція «The contract is valid» (Договір є дійсним) може бути перекладена на німецьку як «Der Vertrag ist gültig» (Договір є дійсним), де підмет стоїть перед присудком, що відповідає німецькому порядку слів.

Модуляція передбачає зміну способу вираження думки для більш точного передачі змісту в іншій мові. Часто це пов'язано з відсутністю прямого відповідника в цільовій мові або з різними культурними коннотаціями[49].

Культурна адаптація є одним з найскладніших аспектів перекладу юридичних текстів. Вона передбачає врахування особливостей правових систем, культурних контекстів та історичних традицій обох мов. Наприклад, поняття «держава-учасниця» може мати різні юридичні наслідки в англосаксонській та континентальній правових системах, що вимагає від перекладача враховувати ці відмінності при виборі відповідних термінів та конструкцій.

Тож, аналіз особливостей перекладу юридичної термінології з англійської на німецьку мову дозволяє зробити низку висновків.

По-перше, незважаючи на наявність універсальних юридичних понять, що мають прямі відповідники в обох мовах, існує значна кількість відмінностей, пов'язаних зі специфікою правових систем та мовних традицій англосаксонських і німецькомовної країн. Ці відмінності проявляються на рівні деталізації, граматичних конструкцій та вибору лексичних одиниць.

По-друге, переклад юридичних текстів вимагає не лише знання юридичної термінології, але й глибокого розуміння відмінностей між англосаксонською та континентальною правовими системами. Перекладач повинен враховувати різні рівні деталізації, особливості граматичних конструкцій та нюанси лексики, щоб забезпечити точний і адекватний переклад юридичних текстів.

По-третє, для забезпечення високої якості перекладу використовуються різноманітні методи, такі як прямий переклад, транспозиція, модуляція та культурна адаптація. Вибір методу перекладу залежить від конкретного контексту і вимагає від перекладача прийняття зважених рішень.

Аналіз особливостей перекладу юридичної термінології з англійської на німецьку мову засвідчує високий ступінь складності цього процесу, який обумовлений глибокою інтеграцією юридичних та лінгвістичних аспектів. Відмінності між англосаксонською та континентальною правовими системами суттєво впливають на семантичне наповнення та граматичне оформлення юридичних термінів, що потребує від перекладача ретельного аналізу контексту та вибору адекватних перекладацьких стратегій. Для забезпечення точності та адекватності перекладу необхідно враховувати різні рівні деталізації, особливості граматичних конструкцій та лексичні нюанси, що характерні для обох мов. Вибір оптимального методу перекладу є індивідуальним для кожного конкретного випадку і вимагає від перекладача глибоких знань та професійної інтуїції.

Висновки до розділу 2

У другому розділі дослідження було здійснено поглиблений аналіз особливостей перекладу юридичної термінології з англійської на українську мову. Порівняльне дослідження лексичних одиниць, синонімів та лексичних конструкцій, що використовуються в юридичних текстах обох мов, дозволило виявити як загальні тенденції, так і специфічні відмінності.

Одним з ключових висновків цього розділу є необхідність точного відтворення юридичних термінів з урахуванням особливостей англійської та української правових систем. Було встановлено, що прямий лексичний відповідник не завжди може передати всі нюанси значення юридичного терміна, оскільки правові системи різних країн мають свої особливості та історичні традиції. Тому, для забезпечення адекватності перекладу, необхідно застосовувати комплексний підхід, який включає в себе не лише

лексичний аналіз, але й аналіз контексту, граматичних конструкцій та культурних особливостей.

Важливим аспектом, який було розглянуто в цьому розділі, є використання синонімів у юридичних текстах. Було показано, що синонімія в юридичній мові має свої особливості, пов'язані з точністю та однозначністю вираження юридичних понять. Неправильний вибір синоніма може призвести до спотворення змісту тексту та юридичних наслідків.

Таким чином, результати проведеного дослідження підтверджують, що переклад юридичних текстів є складним і багатогранним процесом, який вимагає від перекладача не лише глибоких знань юридичної термінології, але й розуміння правових систем обох мов, а також вміння аналізувати контекст і вибирати адекватні перекладацькі прийоми.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Дослідження особливостей перекладу англomовної юридичної документації дозволяє зробити низку важливих висновків. Юридична документація визначається як спеціалізований інструмент правового регулювання, що використовується для фіксації правових норм, відносин і дій. Вона характеризується високим ступенем формалізації, точністю та однозначністю викладення, що є визначальними для її належного функціонування. Юридичні документи поділяються на численні типи, зокрема контракти, акти, угоди, і кожен із цих видів має свої чіткі вимоги до форми та структури. Це забезпечує правову визначеність, сприяє уникненню двозначності та підвищує ефективність правового дискурсу.

Юридична термінологія, як невід'ємна частина юридичних текстів, відіграє ключову роль у забезпеченні точності та однозначності правового спілкування. Вона має стабільний, точний і формалізований характер, виконуючи низку важливих функцій: номінативну, що полягає у визначенні правових понять і явищ; комунікативну, яка забезпечує ефективну правову взаємодію; сигніфікативну, що фіксує суттєві ознаки понять; та прагматичну, спрямовану на вплив на поведінку учасників правовідносин. Використання цих функцій дозволяє забезпечити цілісність, зрозумілість і однозначність правової комунікації, що є критично важливим для правозастосування.

Порівняння англійської та української юридичної термінології показало як спільні риси, так і відмінності. Обидві мови мають стабільну та чітко структуровану термінологію. Водночас англійська мова характеризується значною кількістю латинських запозичень, архаїзмів і синонімічних рядів (наприклад, *null and void*, *cease and desist*), які є менш поширеними в українській. У свою чергу, українська юридична мова часто застосовує описові конструкції для передачі англійських термінів через відсутність прямих еквівалентів у національній правовій системі.

Аналіз перекладацьких трансформацій показав, що ефективність таких методів, як транслітерація, транскрипція, калькування та описовий переклад, значною мірою залежить від контексту та типу тексту. Наприклад, транслітерація й транскрипція є доцільними для передачі назв організацій чи власних імен, тоді як описовий переклад є оптимальним для складних термінів або концептів, які не мають прямих відповідників в українській мові.

Аналіз різних типів юридичних текстів засвідчив, що кожен із них потребує специфічного підходу до перекладу. Нормативні тексти вимагають абсолютної точності, аналітичні тексти — адаптації під культурні особливості аудиторії, а інформаційні документи допускають спрощення мови зі збереженням точності фактів. Таким чином, розуміння функції тексту є ключовим фактором забезпечення якісного перекладу.

Разом із цим, переклад юридичних текстів супроводжується низкою труднощів. Основні з них пов'язані з відсутністю еквівалентів у мовах через відмінності правових систем, культурні відмінності, юридичні нюанси, багатозначністю термінів, наявністю архаїзмів і латинських виразів, а також використанням специфічних синтаксичних конструкцій, зокрема пасивного стану, що можуть бути незрозумілими без відповідної підготовки. Зокрема, багатозначність термінів, таких як *consideration* (у значенні «зустрічна вигода»), вимагає від перекладача врахування контексту для вибору точного еквівалента. Для подолання цих труднощів було розроблено низку практичних рекомендацій щодо вибору оптимальних стратегій перекладу юридичних текстів. Основною стратегією є інтеграція лінгвістичних і юридичних аспектів перекладу. Зокрема, підкреслено важливість глибокого вивчення правових систем обох мов, використання спеціалізованих термінологічних словників і глосаріїв, а також консультацій із юристами для точного розуміння контексту. Застосування адаптаційних стратегій, таких як еквівалентний переклад, транслітерація та описовий переклад, є необхідним для досягнення адекватності тексту та застосування комбінованих методів

перекладацьких трансформацій для передачі змісту тексту з урахуванням його юридичного контексту.

Особливу увагу приділено перекладу юридичних текстів із німецької мови. Німецькі юридичні тексти, подібно до англійських, характеризуються складною граматиною, довгими складнопідрядними реченнями та специфічними термінами (наприклад, Rechtsanwalt, Schuldrecht). Вони відзначаються суворим дотриманням офіційного стилю, що вимагає від перекладача точності у передачі правових понять без спрощення або адаптації.

Таким чином, проведене дослідження підтвердило, що якісний переклад юридичних текстів вимагає не лише лінгвістичної компетентності, але й глибокого розуміння правових систем, культурних відмінностей і контексту правовідносин. Висока якість юридичного перекладу є запорукою ефективного міжнародного співробітництва, належного захисту правових інтересів і точності правового спілкування. Отримані результати є важливими для подальшого розвитку теорії та практики юридичного перекладу, а також для підготовки кваліфікованих фахівців у цій галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андріанов С. Англо-український юридичний словник: близько 75 000 термінів .Київ : "АРІЙ", 2007. 552 с.
2. Андрусь Я., Павельєва А. Рівні та різновиди перекладу. *Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації*. 2020 С. 443–445.
3. Артикуца Н. Законодавчі терміни та їх визначення. *Наукові записки*. 2009. Т. 90. С. 39–44.
4. Бесчастний В. Юридичне документознавство : навч. посіб. Кривий Ріг : ДЮІ МВС України, 2016. 181 с.
5. Гонгало С. Й. Поняття документів, їх види, способи розпізнання та захисту. *Наукові записки: Серія "Право". Випуск 7*. Острог: Видавництво НаУ "ОА", 2006. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/12241561.pdf>.
6. Гусейнова К. Порівняльний аналіз юридичних термінів в англійській та українській мовах: можливості та перспективи. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2021. Т. 2, № 52. С. 129–132. URL: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.52-2.31>.
7. Дорда С. Англомовні запозичення в українській юридичній термінології. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2012. С. 199–202.
8. Дуднік Г., Оришич Д. Проблеми перекладу юридичної лексики й термінології. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. Т. 5, № 43. С. 56–58. URL: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2019.43.5.15>.
9. Зінукова Н. Ділова документація англійською мовою: складання та переклад : навч. посіб. Дніпропетр. ун-т економіки та права., 2006. 69 с.

10. Карабан В. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова кн., 2004. 564 с.
11. Карабан В. Переклад з української мови на англійську мову : навч. посіб. Вінниця : Нова кн., 2003. 608 с.
12. Карабан В. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову. 1997. 317 с.
13. Клименко І., Зоренко І. Юридичний текст в аспекті перекладу. *Філологічні студії*. 2016. № 14. С. 81–90.
14. Корякіна В. Багатозначність терміна. *Українська мова вчора, сьогодні, завтра в Україні і світі*. С. 101–104.
15. Ктитарова Н., Воронова З. Теорія перекладу : навч. посіб. Дніпродзержинськ, 2013. 323 с.
16. Лексико-граматичні інновації в сучасних слов'янських мовах / уклад. О. Куварова. Дніпро : Ліра, 2023. 186 с.
17. Логінова Л., Іваніщенко О. Особливості перекладу юридичних текстів англійською мовою. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2021. Т. 2, № 49. С. 162–165. URL: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.49-2.37>.
18. Любченко М. Юридична термінологія: поняття, особливості, види : монографія. Харків : тов «вид-во права людини», 2015. 280 с.
19. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text.
20. Олікова М. О. Теорія і практика перекладу : навч. посіб. Луцьк : Вежа, 2000. 170 с.
21. Оформлення та класифікація документів. реферат. Освіта.UA. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/dilovodstvo/24173/>.
22. Палеха Ю. Загальне документознавство : навч. посіб. Ліра, 2009. 434 с.

23. Панченко О. І., Клименко Т. А. Конкретизація та її різновиди в практиці художнього перекладу з англійської мови українською. *Research bulletin series philological sciences*. 2023. № 207. С. 190–194. URL: <https://doi.org/10.32782/2522-4077-2023-207-28>.
24. Петришин Л. Юридичне документування : конспект лекцій. Львів, 2020. 57 с.
25. Попова О. Юридична термінологія в парадигмі сучасних перекладознавчих аспектів. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*. 2022. № 35. С. 115–125.
26. Про інформацію. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
27. Солодка А. К. Особливості перекладу юридичних термінів. *International science journal of education & linguistics*. 2023. Т. 2, № 4. С. 68–74. URL: <https://doi.org/10.46299/j.isjel.20230204.09>.
28. ТЕРМІН - тлумачення, орфографія, новий правопис онлайн. СЛОВНИК - тлумачний словник української мови, орфографічний словник онлайн. URL: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=термін>.
29. Чепурна О. Особливості методичної роботи над англійськими юридичними текстами у процесі перекладу. *Вісник дніпропетровського університету імені альфреда нобеля. серія «філологічні науки»*. 2013. № 2. С. 321–325.
30. Швецова-Водка Г. М. Документознавство : навч. посіб. Київ : Знання, 2007. 398 с.
31. Шумило І., Сніца Т. Особливості перекладу юридичних текстів. *Філологічний дискурс*. 2016. № 4. С. 266–272.
32. Яблочнікова В. Перекладацька адекватність та еквівалентність. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. Т. 1, № 38. С. 177–179.

33. Biel Ł. Professional realism in the legal translation classroom: translation competence and translator competence. *Meta*. 2011. Vol. 56, no. 1. P. 162–178. URL: <https://doi.org/10.7202/1003515ar>.
34. de Groot R. *Zweispachige juristische Wörterbücher. Rechtstexten*. 1999. P. 203–227.
35. Deutsches Institut für Menschenrechte. URL: https://www.institut-fuer-menschenrechte.de/fileadmin/Redaktion/PDF/DB_Menschenrechtsschutz/ICCPR/ICCPR_Pakt.pdf.
36. Duncanson K. Chris hutton: language, meaning and the law. *International journal for the semiotics of law - revue internationale de sémiotique juridique*. 2011. Vol. 25, no. 2. P. 283–287. URL: <https://doi.org/10.1007/s11196-011-9223-z>.
37. Garner B. A. *Black's law dictionary*. 9th ed. USA, 2009. 1940 p.
38. International covenant on civil and political rights. United Nations. URL: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights>.
39. Klenner B. Zur Juristensprache. *Sitzungsberichte der Akademie der DDR*. 1973. No. 18. P. 41–48.
40. Lazariiev V. V. Conceptualization of legal terminology: the need for a transparent terminological approach. *Law and safety*. 2022. Vol. 84, no. 1. P. 73–80. URL: <https://doi.org/10.32631/pb.2022.1.08>.
41. *Lexis in contrast: corpus-based approaches* ed. by A. Bengt, G. S. 1951-. Amsterdam : J. Benjamins, 2002. 337 p.
42. Mellinkof D. *The language of the law*. Boston : Little, Brown and Co, 1963. 526 p.
43. Ovsienko L. Polyfunctionality of the term in modern terminology. *MESSENGER of kyiv national linguistic university. series philology*. 2022. Vol. 25, no. 1. P. 89–97. URL: <https://doi.org/10.32589/2311-0821.1.2022.263119>.

44. Patterson E. W., Hexner E. Studies in legal terminology. *Harvard law review*. 1941. Vol. 54, no. 8. P. 1419. URL: <https://doi.org/10.2307/1334406>.
45. Sandrini P. Legal terminology. some aspects for a new methodology. *HERMES - journal of language and communication in business*. 2017. Vol. 12, no. 22. P. 101–111. URL: <https://doi.org/10.7146/hjlc.v12i22.25496>.
46. Sprache und Recht / ed. by U. Haß-Zumkehr. De Gruyter, 2002. URL: <https://doi.org/10.1515/9783110622836>.
47. Stepanova O. K. Linguistic and semantic aspects of translating english legal terminology. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету*. серія: філологія. 2013. Вип. 6. P. 103–109.
48. Volf P. Translation techniques as a method for describing the results and classifying the types of translation solutions. *Applied translation*. 2020. URL: <https://doi.org/10.51708/apprans.v14n2.1171>.
49. Wagner H. Die Vorstellung der Eigenständigkeit in der Rechtswissenschaft Ein Beitrag zur juristischen Systematik und Terminologie. Berlin : Duncker & Humblot, 1967. 103 p.
50. Woolridge E. D. Glossary of legal terminology. *Dental clinics of north america*. 1977. Vol. 21, no. 1. P. 181–193.

SUMMARY

This research focuses on the peculiarities of translating English legal documentation into Ukrainian, highlighting its structural, semantic, and cultural intricacies. Legal documentation serves as a critical component of legal systems worldwide, characterized by its formal structure, precise terminology, and strict adherence to legislative and cultural norms. The study underscores the challenges inherent in legal translation, stemming from significant differences between the English and Ukrainian legal systems, as well as the highly specialized nature of legal language.

The first section of the research examines the theoretical foundations of legal documentation, its classification, and its functions within the legal system. Particular attention is paid to the nature of legal terminology, which is defined by its accuracy, unambiguity, and formalized character. The section also explores how the structural and semantic characteristics of legal terms impact the translation process.

The second section provides a comparative analysis of English and Ukrainian legal terminology, identifying shared and divergent features. The research outlines common translation methods, including transliteration, transcription, tracing, descriptive translation, and equivalent translation. These approaches are evaluated for their effectiveness in preserving the meaning and intent of the original legal text.

The study also identifies key challenges in translating legal documents, such as the ambiguity of terms, synonymy, the frequent use of passive constructions, and the need to account for culturally specific legal concepts. Furthermore, it examines the role of Latin borrowings, archaic expressions, and other unique elements of legal language, which often require creative solutions to ensure an accurate and culturally appropriate translation.

In conclusion, the research emphasizes that legal translation is a multifaceted process requiring not only linguistic proficiency but also a comprehensive understanding of both source and target legal systems. Translators must navigate complex terminological systems, cultural nuances, and structural differences to produce accurate and effective translations. Recommendations for improving the quality of legal translation include the consistent use of terminological databases, adherence to cultural and contextual considerations, and the development of standardized practices for translating legal texts.

This study contributes to the field of legal translation by providing practical insights and tools for addressing the challenges of translating English legal documentation into Ukrainian. It also highlights the importance of further research to refine translation methodologies and enhance cross-cultural legal communication.